

INDO-CHINOIS

622

(26)

HỮ 26

Giá : 0 \$ 40

三國演義

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA

NGƯỜI DỊCH :

Les 3 Rois

Nguyễn-an-Cu'

TÍN-ĐỨC THƯ-XÁ XUẤT BẢN

37, rue Sabourain, Saigon

(Bản này của ông Đinh-thái-Sơn đã bán đứt cho bản-xã)

In lần thứ ba

CẤM IN TRÙNG

Cuốn nào không có dấu riêng của nhà xuất bản là đồ gian.

*Số Quốc-Chi
622*

SAIGON

IMPRIMERIE DU CENTRE

68-70, Rue Pellerin

1928

J. Samson

đạo binh kéo tới, Vương-Bình và Trương-Dực ra chặn ngã sau. Trương-Hấp kêu quân-sĩ mà rằng : « Đã đến nước này, mà chưa chịu tử chiến, còn chờ chừng nào nữa. » Binh Ngụy ráng sức xung đột mà cũng không thoát ra khỏi. Xảy nghe phía sau trống gióng vang-dầy, Tư-mã-Ý kéo binh áp tới, mà vây phủ Vương-Bình và Trương-Dực vào giữa. Trương-Dực nói lớn rằng : « Thừa - tướng thiệt là người thần, người đã biết trước như vậy ắt là cũng có mưu hay chớ chẳng không, ấy vậy chúng ta phải liều thác mà đánh một trận. » Bên phân binh làm hai đạo. Vương-Bình dẫn một đạo mà cự với Trương-Hấp và Đái-Lăng, Trương-Dực dẫn một đạo mà cự với Tư-mã-Ý ; hai bên đánh nhau một trận, la ó vang trời. Khương - Duy và Liêu-Hóa phục binh trên núi thấy binh Ngụy thế mạnh, binh Thục thế yếu, coi dè cự địch không nổi, thì Khương-Duy nói với Liêu-Hóa rằng : « Lúc này nên giở cãm-nan, mà xem thử mưu kế của Thừa - tướng thế nào. » Hai người giở cãm-nan mà xem thì thấy trong thư ấy có nói : « Nếu Tư-mã-Ý đem binh đến vây Vương-Bình và Trương-Dực thế rất nghèo ngặt, thì hai người phải phân binh làm hai đạo thẳng tới lấy trại của Tư-mã-Ý thì va phải mau mau lui binh, chừng ấy hai người, như lúc lộn xộn mà đánh một trận, tuy không lấy trại đặng, song cũng trọn thắng mà về. » Hai người đều mừng, bèn phân binh làm hai đạo mà thẳng tới trại của Tư-mã-Ý. (Nguyên Tư-mã-Ý cũng sợ lắm kẻ Khổng - Minh, cho nên để quân dọc đường mà truyền báo. Trong khi Tư-mã-Ý đương đánh thì có quân ấy chạy đến báo rằng : « Binh Thục phân làm hai đạo mà kéo tới đại-trại rồi. » Tư-mã-Ý cả kinh nói với chủ-tướng rằng : « Ta đã biết rằng Khổng-Minh có kế, mà các người không nghe, cứ muốn rượt theo, cho nên mới phải hư việc lớn như vậy. » Bèn lật đật đem binh trở lại, quân sĩ sợ sệt bối rối, chạy không hàng ngũ chi hết ; Trương-Dực chạy theo chém giết một trận, binh Ngụy cả thua. Trương-Hấp và Đái-Lăng thấy mình có thế thì cũng noi theo đường nhỏ mà chạy. Vì vậy binh Thục trọn thắng, sau lưng lại có Quang - Hưng dẫn binh tiếp ứng các nẻo. Tư-mã-Ý bị thua một trận, chạy về đến trại thì binh Thục đã trở về rồi, bèn thâu góp binh thua mà quở trách chủ - tướng

rằng : « Các người chẳng biết binh pháp, cứ lấy huyết khí chi đông, muốn ra đánh hoài, cho nên mới thua như vậy. Từ này về sau nếu ai chẳng tuân lời ta thì ta cứ phép mà làm. » Chư tướng hổ thẹn mà lui ra. Trận ấy tướng Ngụy bị thác rất nhiều, bỏ mất ngựa voi và khí giới vô-số.

Nói về Khổng-Minh thâu binh về trại rồi, vừa muốn đẩy binh thẳng tới thì có người ở Thành - đô đến báo rằng : « Trương-Bào đã thác rồi. » Khổng-Minh nghe báo, buông tiếng khóc lớn, đến nỗi thổ huyết mà té xiêu nơi đất, chư-tướng áp lại đỡ dậy. Từ ấy Khổng - Minh đau liệt dậy không nổi, chư-tướng thấy vậy đều thương.

Cách mười ngày Khổng-Minh kêu Đông-Quyết và Phùng-Kiến vào trướng mà dặn rằng : « Trong mình ta ngày ngặt, tình việc không đặng, bây giờ phải lui về Hớn - trung mà dưỡng bệnh ít ngày, rồi sẽ liệu toan thế khác. Ấy vậy hai người chớ khá tiếc lậu với ai, nếu Tư-mã-Ý hay đặng ta đau thì ắt đến đây mà công kích. » Bèn truyền lệnh khiến quân-sĩ lên lên nhổ trại nội đêm ấy mà về Hớn - trung. Khổng - Minh đã đi đặng năm ngày rồi thì Tư-mã-Ý mới hay mà than rằng : « Khổng - Minh thiệt có kế thần xuất quỷ một, ta không bì kịp. » Bèn để chư tướng ở lại, phân nhau giữ các ải khẩu, còn mình thì ban sư mà trở về.

Nói về Khổng-Minh về đến Hớn-trung, dồn binh tại đó, còn mình thì trở về Thành-đô mà dưỡng bệnh. Bá - quan văn võ ra thành nghinh tiếp mà rước Khổng - Minh vào trướng phủ. Hậu-chúa ngự giá đến đó mà viếng bệnh, rồi khiến ngự y điều trị, thì bệnh ấy cũng mạnh lần lần.

Qua đến năm Kiến-hưng thứ tám, nhằm lúc tháng bảy, Đô-dốc bên Ngụy là Tào-Chơn bệnh đã lành rồi, bèn dâng biểu rằng : « Binh Thục lấn cõi đã mấy phen rồi, nay nếu không trừ, ắt sanh hậu hoạn. Lúc này gặp lúc mùa thu mát mẻ, hơn mã an nhân, lẽ phải chinh phạt, tôi xin đi với Tư-mã-Ý đem binh thẳng tới Hớn - trung, trừ khử loài gian, cho an bờ cõi. » Ngụy - chúa cả mừng bèn triệu Lưu - Huê mà hỏi rằng : « Tử - Đôn khuyên trẫm phạt Thục, vậy có nên chăng ? » Lưu-Huê tâu rằng : « Lời ấy rất phải. Nay nếu không trừ sau ắt sanh họa. » Tào-

Duệ gặt đầu. Lưu - Huệ từ giã về nhà, thì có các đại thần đến viếng mà hỏi rằng : « Tôi nghe Thiên - tử nghị kế với ông, ý muốn hưng binh phạt Thục, việc ấy thế nào ? » Lưu - Huệ nói : « Có việc ấy đâu, vả chăng Tây - thục núi sông rất hiểm chẳng phải dễ toan, nếu muốn hưng binh thì uổng tiền lương nhọc công quân mã mà không ích gì hết. » Các quan làm thỉnh mà lui ra. Dương - Kỳ vào tâu cùng Ngụy - chúa rằng : « Hôm qua Lưu - Huệ khuyên Bệ - hạ phạt Thục, hôm nay thương nghị với các quan thì va lại nói không nên phạt Thục, ấy thiệt va khi Bệ - hạ lắm, xin Bệ - hạ đòi va mà hỏi. » Tào - Duệ khiến đòi Lưu - Huệ vào mà hỏi rằng : « Khanh đã khuyên trẫm phạt Thục, lại nói với các quan không nên đánh Thục, là ý gì vậy ? » Lưu - Huệ nói : « Tôi xét kỹ lại thì thiệt không nên phạt Thục. » Tào - Duệ cười rè.

Giây phúc Dương - Kỳ lui ra thì Lưu - Huệ lại tâu rằng : « Hôm qua tôi khuyên phạt Thục ấy là việc lớn của nước, lẽ đâu tiết lậu với ai, vả chăng việc binh thì phải dùng lời dối, binh mình mình chưa phát thì phải cần mật mới đặng. » Tào - Duệ tỉnh ngộ mà rằng : « Lời khanh rất phải. » Từ ấy càng thêm kính trọng Lưu - Huệ hơn nữa.

Cách mười ngày Tư - mã - Ý vào chầu, Tào - Duệ tỏ thuật việc ấy với Tư - mã - Ý thì Tư - mã - Ý tâu rằng : « Tôi định chắc rằng Đông - ngô chưa dám động binh, lúc này nên nhơn dịp mà phạt Thục lắm. » Tào - Duệ bèn phong cho Tào - Chơn làm Đại - tư - mã Chinh - tây - đại - đô - đốc ; Tư - mã - Ý làm Đại - tướng - quân Chinh - tây - phó - đô - đốc ; lại phong cho Lưu - Huệ làm Quân - sư nữa. Ba người ấy lạy tạ Ngụy - chúa đem bốn mươi muôn binh, đi tới Trường - an noi theo đường Kim - cát mà thẳng tới Hớn - trung. Quách - Hoài và Tôn - Lễ thì cũng đem binh kéo tới.

Lúc ấy quân thám về Thành - đô mà báo tin thì Khổng - Minh lãnh mệnh đã lâu rồi, mỗi ngày thao luyện như mã, tập binh bố trận, thấy đều thuần thục, ý muốn qua đánh Trung - nguyên nữa. Kê lấy hay dặng tin ấy thì kêu Trương - Ngưng và Quang - Bình mà dặn rằng : « Hai người phải dẫn một ngàn binh tới giữ đường Trần - thương mà cự với binh Ngụy, còn ta thì đem hết đại binh đến đó mà

tiếp ứng. » Hai người ấy thưa rằng : « Binh Ngụy bốn mươi muôn dõi rằng tám mươi muôn, thế lớn như vậy Thừa-tướng lại cho tôi có một ngàn binh mà khiến đến giữ Ai-khâu, nếu có binh Ngụy kéo tới thì tôi cứ sao cho nổi. » Khổng-Minh nói : « Ta cũng muốn cho nhiều đó chút, nhưng mà sợ mệt quân-sĩ lắm. » Trương-Ngung và Vương-Bình lấy mắt nhìn nhau, hai người đều không dám đi. Khổng-Minh nói : « Nếu có sơ sẩy thì không phải tội của hai người. » Hai người ấy khóc mà thưa rằng : « Thừa-tướng muốn giết hai đứa tôi thì giết tại đây cho rồi, chớ sai khiến như vậy thiệt tôi không dám vâng lệnh. » Khổng-Minh cười rằng : « Sao mà ngu lắm vậy. Ta đã khiến hai người ra đi thì ta cũng đã biết trước rồi. Vì chưng hôm qua ta có xem thiên-văn thấy sao tặc lẩn đến Thái-âm, thì biết tháng này ắt có mưa lớn dầm dề. Binh Ngụy tuy có bốn mươi muôn mặc dầu, song le không dám thẳng tới chỗ hiểm đáu, vì vậy cho nên ta chẳng chịu phát nhiều binh mã song cũng không đến nỗi mang hại. Còn ta thì đồn binh nơi Hớn-trung, ở đó một tháng, chờ cho binh Ngụy lui về, rồi sẽ kéo binh rượt theo, lấy binh khỏe mà cự với binh mệt, như vậy thì mười muôn binh ta ắt là thắng dặng bốn mươi muôn binh Ngụy. » Hai người nghe rõ đều cả mừng, liền lạy tạ mà ra đi.

Khổng-Minh đem binh đến Hớn-trung, truyền lệnh cho các Ai-khâu, sắm sẵn củi khô cỏ khô và lương phạn cho đủ dùng một tháng, dặng có phòng trời mưa mùa thu ; còn quân-sĩ thì cấp trước lương phạn cho một tháng dặng mà chờ ngày ra đánh.

Nói về Tào - Chơn và Tư - mã - Ý đem binh đến thành Trần-thương, kéo thẳng vào thành thấy không còn một căn nhà, kiểm người xứ ấy mà hỏi, thì ai nấy đều nói : « Lúc Khổng-Minh về thì đã đốt rụi hết rồi. » Tào-Chơn ý muốn noi theo đường Trần-thương mà kéo tới. Tư-mã-Ý nói : « Chẳng nên khinh tới, tôi xem thiên - văn thấy sao tặc lẩn tới Thái âm, nội trong tháng này ắt có mưa lớn, nếu mà vào chỗ trọng địa, như thẳng thì không nói gì, chẳng may mà có đều chi sơ sẩy, quân sĩ đã chịu lạnh lẽo cực khổ rồi, thì lui lại cũng khó lắm. Vậy phải ở lại nơi

thành này cất trại che rạp mà phòng trời mưa. » Tào-Chơn nghe theo.

Chưa đến nửa tháng, trời mưa dầm dề, đến nỗi đất bằng ngoài thành Trần-thương, mà có nước sâu hơn ba thước, y giáp ước hết, quân sĩ ngủ không đặng, ngày đêm xao xuyến không an ; mưa luôn như vậy cho đến ba mươi ngày, ngựa không có cỏ, bị chết rất nhiều, quân - sĩ than oán nhiều lời, chuyện ấy đồn lãn tới Lạc - dương, Ngụy-chúa lập đàn cầu cho trời tạnh mà cũng không đặng.

Lúc ấy có quan Huỳnh-môn-thị-lang là Vương-Túc dâng sớ mà xin triệu Tư-mã-Ý về ; kéo chết quân-sĩ hết, Ngụy-chúa còn đương dự dự, kể lấy Huê-Hâm và Dương - Thụ cũng dâng sớ mà xin như vậy nữa. Ngụy-chúa nghe theo, bèn sai sứ đi triệu Tào-Chơn và Tư-mã-Ý về triều.

Nói về Tào-Chơn thương nghị với Tư-mã-Ý rằng : « Mưa luôn ba mươi ngày rày, quân-sĩ đều muốn trở về, không còn lòng gì quyết đánh, có thể gì mà cấm ngăn chúng nó đặng chẳng ? » Tư-mã-Ý nói : « Vậy phải trở về thì hay hơn. » Tào - Chơn nói : « Nếu trở về, Khổng - Minh rượt theo thì liệu làm sao ? » Tư-mã-Ý nói : « Như muốn trở về thì phải phục hai đạo binh mà cản hậu, rồi sẽ thâu binh. » Đương khi thương nghị xảy có sứ mạng đến triều, bèn truyền lĩnh đạo trước làm đạo sau, đạo sau làm đạo trước, rồi đi chậm chậm mà lui binh về.

Nói về Khổng - Minh tinh đúng một tháng mà trời chưa tạnh thì đem binh đóng trại nơi Xích-ba rồi kêu chư-tướng mà bảo rằng : « Ta liệu binh Ngụy ắt lui, Tào-Duyệt ắt triệu Tào-Chơn và Tư-mã-Ý về. Nếu ta rượt theo ắt bị binh ngựa của nó, chỉ bằng đề cho nó đi, rồi ta sẽ toan kế khác. » Xảy có Vương-Bình sai người báo rằng : « Binh Ngụy đã trở về. » Khổng - Minh dặn dò, khiến nói lại với Vương-Bình mà bảo đừng truy cản.

Ấy là :

*Ngụy binh uông bầy toan mai phục,
Hơn-tướng té ra chẳng chịu theo.*

Muốn biết việc sau thế nào hãy xem hồi sau phân giải.

ĐỆ NHỨT BÁ HỒI

Hơn binh cướp trại phá Tào-Chơn,

Vô-Hầu ra trận mắng Trọng-Đạt.

Lúc ấy chư - tướng nghe Khổng - Minh không chịu rượt theo binh Ngụy thì rủ nhau vào trước mà thưa rằng : « Binh Ngụy bị mưa, chịu không nổi cho nên mới trở về, lúc này nên thừa thế mà rượt theo, sao Thừa - tướng lại làm lơ như vậy ? » Khổng-Minh nói : « Tư-mã-Ý thao việc binh lắm, nay va lui về ắt có mai phục, nếu mình rượt theo thì phải làm mưu, chi bằng để va đi cho xa rồi sẽ phân binh ra ngã Tà - cốc mà lấy Kỳ - sơn, làm cho va không biết đâu mà ngăn ngừa đặng. » Chư - tướng bỏi rằng : « Lấy Trường - an thì có đường khác nữa ; Thừa-tướng lại không chịu lấy, mà lại muốn lấy Kỳ-sơn là sao vậy ? » Khổng-Minh nói : « Kỳ-sơn là mối đường Trường-an, các quận Lũng - tây nếu muốn đem binh đến thì phải noi theo đường ấy; vả lại chỗ ấy phía trước có sông Vị, phía sau có Tà - cốc, ra bên tả, vào bên hữu đều phục binh đặng, ấy thiệt là một chỗ dụng võ, cho nên ta muốn lấy cho đặng chỗ địa lợi đó. » Chư - tướng đều bái phục.

Khổng-Minh khiến Ngụy-Giêng, Trương-Ngung, Đồ-Quỳnh và Trần - Thục đem binh ra nơi Cơ-cốc ; Mả - Đại Vương-Bình, Trương-Dực và Mả-Trung đem binh ra nơi Tà-cốc, rồi cũng hội lại nơi Kỳ-sơn. Mấy người ấy lãnh mạng đi rồi thì Khổng - Minh cầm Đại-binh khiến Quang-Hưng và Liêu - Hóa theo sau mà tiếp ứng.

Nói về Tào-Chơn và Tư-mã-Ý ở sau mà đốc sức nhơn-mã, khiến một tên quân vào Trần-thương mà thám thính, thì tên quân ấy trở về báo rằng : « Binh Thục không theo. » Đi đặng mười ngày, thì các tướng mai phục phía sau, cũng đến mà thưa với Tư-mã-Ý rằng : « Binh Thục chẳng có âm hao chi hết. Tào - Chơn nói : « Mưa dầm liêng miêng, sáng đạo hư hết, lẽ nào người Thục lại hay ta lui binh sao ? » Tư-mã-Ý nói : « Binh Thục ắt có theo sau

chờ chẳng không. » Tào-Chơn nói : « Sao mà biết đặng ? »
Tur-mã-Ý nói : « Binh Thục chẳng theo là định chắc rằng ta có phục binh ; cho nên để cho binh ta đi xa rồi thì kéo đến mà cướp Kỳ - sơn. » Tào - Chơn không tin. Tur-mã-Ý nói : « Tữ-đơn sao lại không tin, tôi toán Khổng-Minh ắt theo đường Cơ-cốc và Tà-cốc mà kéo đến. Ấy vậy tôi với Tữ-đơn đều giữ một hang, hạn trong mười ngày, nếu không có binh Thục đến thì tôi chịu thua, dời phần nơi mặt, bận áo đờn-bà, quì tại giữa dinh mà xin tội. » Tào-Chơn nói : « Nếu có binh Thục đến thì tôi chịu thua, đâm dây ngọc đai và con ngựa của thiên - tử ban cho tôi đó, mà dâng cho Trọng-Đạt. » Bèn phân binh ra làm hai đạo, Tào - Chơn lãnh một đạo mà đồn nơi Tà - cốc, thuộc về phía tây núi Kỳ-sơn ; Tur-mã-Ý dẫn một đạo mà đồn nơi Cơ-cốc, thuộc về phía đông núi Kỳ-sơn ; kỳ dư quân mã đều đóng trại nơi các chỗ yếu-lộ. Rồi đó, Tur - mã - Ý thay đổi y-phục trà trộn theo đám quân-sĩ mà đi dạo xem khắp các dinh trại. Đi đến một chỗ trại kia, thấy một tên thiên-tướng ngược mặt lên trời mà thán oán rằng : « Trời mưa dầm dề tự hôm rày mà chưa chịu trở về, hãy còn ở đây mà đổ cá với nhau, làm cho cực khổ tam quân hết sức. » Tur-mã-Ý nghe vậy thì trở về trại dò hỏi hết chư tướng lại, rồi điềm mặt tên thiên-tướng ấy mà nạt rằng : « Trào-dinh nuôi linh ngàn ngày, dùng có một thuở, sao người lại dám buông lời thán oán, làm cho quân sĩ ngã lòng như vậy ? » Người ấy chối hoai, Tur-mã-Ý kêu người đồng bạn mà đối chứng. Tên thiên-tướng ấy chối nữa không đặng. Tur-mã-Ý quở rằng : « Chẳng phải ta muốn đổ cá làm chi đâu, ấy là muốn thắng binh Thục một trận, đặng cho tướng-sĩ có công mà về trào, sao người lại dám buông lời thán oán mà chát lấy tội tệ như vậy ? » Bèn khiến võ-sĩ dẫn ra mà chém. Giây lâu Võ-sĩ đâm dâng võ-cấp thì chư-tướng thấy đều rớn óc. Tur-mã-Ý nói : « Các người đều phải tận tâm mà phòng binh phục, hễ nghe pháo nổ trong quân thì bốn phía đều kéo tới. » Chư-tướng vâng lệnh lui ra.

Nói về Ngụy-Giêng, Trương-Ngưng, Trần-Thức và Đồ-Huỳnh, dẫn hai muôn binh mà kéo tới Cơ-cốc. Khi đương

đi xảy có quân báo rằng : « Có Tham-mưu là Đặng-Chi đến. » Bốn tướng mời lại mà hỏi. Đặng-Chi nói : « Thừa-tướng có truyền lệnh rằng : Như ra Cơ-cốc thì phải dự phòng binh Ngụy mai phục, chẳng nên khinh tới. » Trần-Thức nói . « Thừa-tướng sao mà đa nghi lắm vậy ? Tôi liệu binh Ngụy bị mưa trớt thàng, y giáp rách hết, lúc này là lúc gặp về, lẽ đâu lại còn mai phục ? Ngày nay binh ta đi riết mà thặng tới, ắt dặng trọn thặng. sao lại còn khiến dự phòng làm chi nữa ? » Đặng-Chi nói : « Thừa-tướng liệu đâu nhằm đó, toan đâu nên đó, sao người lại dám khinh khinh như vậy. » Trần-Thức nghe nói thì cười mà rằng : « Nếu quả Thừa-tướng là người đa mưu, thì chẳng đến nỗi bị thất Nhai-dinh. » Ngụy-Giêng nhớ đến ngày trước Khổng-Minh chẳng nghe kể mình thì cũng cười rằng : « Nếu Thừa-tướng nghe theo lời tôi, đem binh đi ngả Tý-ngọ-Cốc thì lúc này chẳng những là lấy dặng Trường-an mà lại lấy dặng Lạc-dương nữa, nay còn quyết chí lấy muốn Kỳ-sơn thì có ích gì đâu. Vậy mà đã khiến tấn binh, lại khiến ngừng lại, sao mà hiệu lệnh bất minh lắm vậy ? » Trần-Thức nói : « Tôi có năm ngàn binh để tôi thặng ra ngả Cơ-cốc đến tại Kỳ-sơn mà hạ trại, coi thử Thừa-tướng có hồ người hay không. » Đặng-Chi cản trở đôi ba phen, Trần-Thức cũng không chịu nghe, cứ việc đem năm ngàn binh ấy mà thặng tới Cơ-cốc. Đặng-Chi tưng phải phi báo với Khổng-Minh.

Nói về Trần-Thức đem binh đi dặng vài dặm xảy nghe một tiếng pháo nổ, binh phục bốn phía đều ra, Trần-Thức lật đật trở lại thì binh Ngụy đã kéo đến đầy hang mà vây chặc dường như thùng sắt, Trần-Thức tả xông hữu đột mà ra cũng không khỏi, lại nghe la ó vang dầy, Ngụy - Giêng kéo binh thặng vào mà cứu Trần - Thức ra khỏi. Đến chừng về tới trong hang thì năm ngàn binh ấy còn có bốn năm trăm, mà lại bị vít hết nhiều ; sau lưng binh Ngụy rượt theo, nhờ có Đổ-Quỳnh và Trương-Ngung đem binh tiếp ứng thì binh Ngụy mới chịu lui lại, chừng ấy Trần-Thức mới tin Khổng-Minh là người tiên kiến như thần mà ăn năn không kịp.

Nói về Đặng - Chi về ra mắt Khổng - Minh mà thuật các điều của Ngụy - Giêng và Trần - Thúc đã nói vô lễ. Khổng - Minh cười rằng : « Ngụy - Giêng vẫn có tướng phản, ta đã biết nó có dạ bất bình, song thương sức mạnh của nó, cho nên mới để mà dùng, ta đã liệu biết ngày sau ắt sanh họa hại. » Khi đương nói, xảy có quân báo rằng : « Trần - Thúc hao hơn bốn năm ngàn quân, còn có bốn năm trăm người mà lại đều bị thương tích. » Khổng - Minh nhứt diện khiến Đặng - Chi đến Cơ - cốc mà an ủi Trần - Thúc, kéo có sanh - biển ; nhứt diện kêu Mã - Đại và Vương - Bình lại mà dặn rằng : « Ta - cốc, nếu có binh Ngụy gìn giữ, thì hai người phải dẫn bốn bộ binh, đêm thì đi, ngày thì núp, vượt núi mà thẳng đến phía tả Kỳ - sơn, dựng có nòi lửa làm hiệu. Lại kêu Mã - Trung và Trương - Dực mà rằng : « Hai người noi theo đường nhỏ dựa núi, ban ngày thì núp, ban đêm thì đi, thẳng tới phía hữu núi Kỳ - sơn nòi lửa làm hiệu, dựng có hội binh với Mã - Đại và Vương - Bình mà cướp trại của Tào - Chơn, còn ta thì đi ngã trong hang, ba phía đánh dồn lại, ắt là pháặng binh Ngụy. » Bốn người ấy lãnh mạng chia nhau mà dẫn binh ra đi.

Khổng - Minh lại kêu Quang - Hưng và Liêu - Hóa mà dặn rằng : « Hai người phải làm như vậy như vậy. . . . » Hai người ấy lãnh mật kế dẫn binh ra đi.

Rồi đó Khổng - Minh đem binh rung rui mà kéo tới. Trong khi đương đi lại kêu Ngô - Bang và Ngô - Ý dặn dò mật kế mà khiến đem binh ra đi.

Nói về Tào - Chơn không tin rằng có binh Thục đến, cho nên đem lòng trễ nải để cho quân - sĩ nghỉ ngơi mà chờ đến mười ngày, dựng cho Tư - mã - Ý hồ người mà thôi. Vừa tới bảy ngày, xảy có quân báo rằng : « Trong hang có một ít binh Thục kéo ra mà thôi. » Tào - Chơn khiến phó - tướng là Tần - Lương, đem năm ngàn binh mà tuần phòng, chẳng cho binh Thục đến gần. Tần - Lương lãnh mạng đem binh vừa đến miệng hang, sợ biết binh Thục lui lại thì giục binh rượt theo. Theo đặng năm sáu mươi dặm, chẳng thấy binh Thục thì lòng đã sanh nghi, khiến quân xuống ngựa mà nghỉ ngơi, kể lấy quân thám đến báo

rằng : « Phía trước có binh mai phục. » Tần - Lương lên ngựa tới trước mà xem, thấy trong núi có bụi bay lên, thì lật đật hối quân lên ngựa mà dự phòng. Chẳng bao lâu bốn phía ó lên vang dậy, trước mặt thì có Ngô-Bang và Ngô-Ý kéo binh đến, sau lưng thì có Quang - Hưng và Liêu-Hóa đem binh đến, còn hai bên thì núi dựng như vách, đều không đường chạy. Binh Thục đứng trên núi mà kêu lớn rằng : « Nếu ai xuống ngựa qui hàng thì khỏi chết. » Vì vậy binh Ngụy chịu đầu hết phần nữa. Tần-Lương rúng sức giao chiến, bị Liêu - Hóa một đao, liền nhào xuống ngựa. Khổng-Minh dồn binh mới đầu ra phía sau, rồi lấy y giáp của binh Ngụy mà cho năm ngàn binh Thục mặc, dặng cờ giã làm binh Ngụy, rồi khiến Quang-Hưng Liêu-Hóa Ngô - Bang và Ngô-Ý dẫn đạo binh giã ấy mà kéo thẳng đến trại Tào - Chơn, lại sai người đến báo đối với Tào-Chơn rằng : « Duy có một ít binh Thục rượt theo mà thôi. » Tào-Chơn cả mừng. Kế lấy quân báo rằng : « Tư-mã-dô-đốc sai người tâm phúc đến. » Tào-Chơn kêu vào mà hỏi thì người ấy thưa rằng : « Binh Thục dụng kế mai phục mà giết binh Ngụy dư hơn ngàn người, cho nên Tư-mã-dô-đốc, xin đừng tưởng việc đổ-cá, cứ lo dụng tâm mà đề phòng cho lắm. » Tào - Chơn nói : « Ở đây không có một tên binh Thục nào hết, vậy thì người hãy trở về mà thua lại với Tư-mã-dô-đốc. » Kế lấy quân báo rằng : « Tần-Lương đem binh trở về. » Tào-Chơn bước ra nghinh tiếp. Mới vừa đến trại thì đã có quân báo rằng : « Phía trước phía sau đều có lửa dậy. » Tào-chơn lật đật ra phía sau trại mà xem, thì thấy Quang-Hưng, Liêu-Hóa, Ngô-Bang và Ngô-Ý giục binh xông tới phía trước ; Mã-Đại, Vương-Bình, Mã - Trung và Trương - Dực giục binh xông tới phía sau, binh Ngụy trở tay không kịp, vỡ chạy tứ tán, chư-tướng bảo hộ Tào-Chơn mà chạy qua phía đông. Khi dương chạy lại nghe la ó vang dậy có một đạo binh kéo đến, Tào-Chơn kinh hồn vỡ mật, xem ra đạo binh ấy thì là binh của Tư-mã-Ý. Tư-mã-Ý đánh nhau một trận, binh Thục mới chịu lui lại. Tào-Chơn thoát khỏi, hồ thẹn vô cùng. Tư-mã-Ý nói : « Gia-các-Lượng đã cướp đặng địa-thế Kỳ-sơn, chúng ta ở lâu chỗ này không dặng, vậy phải lui về Vị-tân mà hạ trại, rồi sẽ liệu toan kế khác. » Tào-Chơn nói :

« Trọng-Đạt sao biết tôi thua ? » Tư-mã-Ý nói : « Có người về báo với tôi mà nói Tữ-Đơn gọi rằng : Không có một tên binh Thục thì tôi biết Khổng-Minh lên đến cướp trại, cho nên đến đây mà tiếp ứng. Té ra cũng quả mắc kế Khổng-Minh rồi. Thôi, bây giờ đừng nói việc đó cả làm chi, cứ lo hết lòng mà đền nợ nước. » Tào-Chơn sợ-sệt buồn rầu mà sanh bệnh, nằm liệt không dậy nổi. Đồn binh nơi Vị-tân, Tư-mã-Ý e loạn lòng quân cho nên không dám đề cho Tào-Chơn dẫn binh.

Nói về Khổng-Minh kéo rốc quân mã ra tới Kỳ-sơn ; khao thưởng tam-quân vừa rồi thì có Ngụy-Giêng Trần-Thức, Trương-Ngung, Đỗ-Quỳnh vào trước qui mọp mà xin tha tội. Khổng-Minh nói : « Tại ai mà thất trận ấy vậy ? » Ngụy-Giêng nói : « Trần-Thức chẳng vâng tướng lĩnh, lên tới miệng hang, cho nên mới thua như vậy. » Trần-Thức nói : « Ấy tại Ngụy-Giêng xúi tôi. » Khổng-Minh nói : « Nhờ va cứu người, sao người lại vu phàn cho va vậy, người cải tướng lĩnh chớ khá xảo ngôn. » Bèn khiến dẫn Trần-Thức ra viên-môn mà chém. Giày lâu Võ-sĩ đam dăng thủ cấp. Khổng-Minh truyền rao cho chư-tướng. (Lúc ấy Khổng-Minh mà không giết Ngụy-Giêng đó, là muốn để dành đằng sau có dùng.)

Khổng-Minh chém Trần-Thức rồi, vừa muốn tấn binh, xảy có quân thám về báo rằng : « Tào-Chơn đau nặng dậy không nổi, đương ở trong dinh mà điều-trị. » Khổng-Minh cả mừng, nói với chư-tướng rằng : « Nếu Tào-Chơn thác rồi, binh Ngụy ắt về Trường-an ; nay binh Ngụy còn ở lại đó, chắc là va đương đau nặng, cho nên mới đề ở trong quân cho an lòng quân-sĩ. Đề ta làm một phong thư, khiến binh của Tần-Lương mới đầu đây, đam về dăng cho Tào-Chơn, hề Tào-Chơn thấy dạng thư ấy ắt là tức mình mà thác. » Bèn kêu quân-sĩ mới đầu đến bên trước mà hỏi rằng : « Chúng bây đều là người Ngụy, cha mẹ vợ con đương ở bên Trung-nguyên, chúng bay ở lâu chốn này thì lòng cũng không an, ta nghĩ như vậy, nên tính tha bay trở về. Vậy chớ bay bằng lòng chăng ? » Quân-sĩ ấy rơi lụy lụy mà tạ ơn. Khổng-Minh nói : « Tào-lữ-Đơn có hẹn với ta. Nay ta có một phong thư, muốn

cây chông bay đàng về đàng cho Tữ-Đơn thì bay sẽ có trọng thưởng. » Quân Ngụy lãnh lấy thơ ấy, trở về trại Ngụy mà đàng cho Tào-Chơn. Tào-Chơn gượng đau xé thơ mà xem thì thấy thơ ấy rằng :

« Tôi là Gia-các-Lượng đương làm Thừa-tướng bên Hôn, gửi thơ cho Tào-tử-Đơn là Đại-tư-mã bên Ngụy đàng rõ. Phàm đạo làm tướng, thì phải biết đường khứ tựu, biết lẽ cương nhu, biết tới biết lui, biết mạnh biết yếu, biết trước khi trời mưa nắng, định liệu cuộc đất thế nào, biết trần-thế gặp nhau tại đâu, biết tướng giặc hay dở thế nào, như vậy thì mới làm tướng đặng. Thương thay bạn sau không học gì hết, lại dám dạn dạc cái trời, giúp quân phản lặc soán nước, mà xưng đế hiệu nơi Lạc-dương. Vì vậy cho nên, mới bị thua nơi Tà-cốc, mắc mưa tại Trần-thương, đến nỗi bỏ thương quăng giáp đầy đồng, quân chết thây phơi linh-ghĩnh. Đổ-đốc kinh hồn vỡ mật, tướng quân chạy trốn tan tành, như vậy, còn mặt mũi nào mà dám vào nhà-khách nơi Tướng-phủ, sau cho khỏi sử-quan cầm viết mà ché-bai, bá-tánh dụn-miệng mà đồn-đãi. Trọng-Đạt nghe giặc thì rợn-ốc, Tữ-Đơn nghe giặc thì rầy-run. Còn ta thì binh ròng tướng mạnh, thấy đều điều-vỗ dương-oai, quyết chí thâu đoạt Tam-lần, đặng có liệu trừ Ngụy-quốc. »

Tào-Chơn xem rồi nổi giận tràng hồng, đến chiều thì thác. Tư-mã-Ý sắm sanh xe cộ, sai người điệu về Lạc-dương mà an táng.

Tào-Duyệt hay đặng Tào-Chơn thác rồi, thì hạ chiếu khiến Tư-mã-Ý ra đánh. Tư-mã-Ý đem binh đến đặng mà giao phong với Không-Minh. Đến chừng sai người hạ chiến thư, thì Không-Minh nói với chư tướng rằng : « Tào-Chơn đã thác rồi ! » Bèn phé lại rằng : Ngày mai quyết đánh. Đến chừng sứ-giả về rồi thì Không-Minh kêu Khương-Duy lại mà dặn rằng : « Người phải dẫn binh mà làm như vậy như vậy... » Không-Minh lại kêu Quang-Hưng lại mà dặn rằng : « Người phải đem binh mà làm như vậy như vậy... »

○ Ngày thứ Không - Minh kéo hết binh Kỳ-sơn mà đến tại mé sông Vị, một bên thì núi, một bên thì sông, chín giữa thì đất bằng rộng rãi ; hai đạo binh giàng trận ra, gióng ba hồi trống rồi, Tư-mã-Ý giục ngựa ra trận, thấy Không-Minh ngồi trên xe, tay cầm quạt lông mà quạt. Tư-mã-Ý nói với Không - Minh rằng : « Chúa ta noi theo đời trước vua Nghiêu truyền ngôi cho vua Thuấn, nối nhau mà trị cõi Trung-nguyên, đã dựng hai đời rồi ; người lại rộng lòng như hậu, sợ hao bá-tánh, nên mới dung túng cho Ngô và Thục chiếm cứ một cõi bình an. Người là một đứa nông phu nơi Nam dương, không biết số trời, lại muốn làm lều mà xâm phạm Trung-nguyên như vậy, thì tội đáng tru lục lắm. Nếu bây giờ người biết xét mình chừa lỗi thì phải mau mau trở về, cõi ai nấy giữ, dựng mà phân thể chơn vật, thì đã khỏi sanh linh đồ thân, mà mà bọn người lại dựng toàn sanh nữa. » Không-Minh cười rằng : « Ta đã lãnh lời thất cô của Tiên-đế, lẽ nào lại không hết lòng hết sức mà dẹp giặc sao ? Này, họ Tào chẳng bao lâu thì cũng bị nhà Hồn giết lại, ông cha người xưa kia cũng tới nhà Hồn, người hưởng lộc nước nhiều đời, đã chẳng biết lo báo hiệu, lại còn giúp loài sóan nghịch nữa, như vậy mà người không biết hổ người sao ? » Tư-mã-Ý mặt mày chai sượng nổi giận mà rằng : « Ta với người quyết việc ăn thua, hề người hơn ta dựng thì ta thề lòng không làm tướng nữa ; còn như người thua thì phải mau mau trở về quê cũ, đừng ở giúp Thục mà làm quấy nữa, thì ta cũng chẳng thêm làm hại người đâu. » Không-Minh hỏi : « Người muốn đấu binh hay là đấu trận ? » Tư-mã-Ý nói : « Đấu trận trước đã. » Không - Minh nói : « Người hãy bố trước cho ta xem. » Tư-mã-Ý trở vào trong quân, tay cầm cờ vàng, phất qua phất lại, chỉ trước chỉ sau một hồi đó thì đã lập nên một trận, bèn ra trận mà hỏi Không-Minh rằng : « Người biết trận của ta chẳng ? » Không - Minh cười rằng : « Trong đám quân ta một tên tướng mặt kia, còn biết lập trận ấy thay, hướng chi là ta ; trận ấy kêu là *Hồn-ngươn-nhứt-khi*. » Tư-mã-Ý nói : « Người hãy bố trận cho ta xem. » Không-Minh vào trận, tay cầm quạt lông, quạt trước quạt sau ít cái, rồi trở ra trận mà hỏi rằng : « Người biết trận của ta đó

chăng ? » Tur-mã-Ý nói : « Trận bác quái ấy sao lại không biết kia ? » Khổng-Minh nói : « Người đã biết rồi, mà dám phá trận chăng ? » Tur-mã-Ý nói ; « Đã biết tên trận sao lại không dám phá kia ? » Khổng-Minh nói : « Người hãy phá đi. » Tur-mã-Ý trở lại bồn trận, kêu Đái-Lăng, Trương-Hồ và Nhạc-Lâm mà dặn rằng : « Nay Khổng-Minh lập ra trận ấy lấy theo tám cửa là : *Hưu, Sanh, Thương, Đổ, Kiên, Tữ, Kinh, Khai*, vậy thì ba người phải đi cửa *Sanh* nơi phía chánh-dông mà vào, theo cửa *Hưu* nơi phía Tây-nam mà ra, rồi lại theo cửa *Khai* nơi phía chánh-bắc mà kéo vào nữa, như vậy thì ắt phá trận ấy đặng ; ba người phải cẩn thận cho lắm. » Bèn để cho Đái - Lăng đi giữa ; Trương - Hồ đi trước, Nhạc - Lâm đi sau, đều dẫn ba mươi quân kỵ, từ cửa *Sanh* mà đánh vào. Binh hai bên đều la ó vang dậy trợ oai. Ba người ấy vào đến trận Thục thì thấy trận ấy dày tợ vách thành, xông ra không nổi. Ba người ấy đều kinh, bèn dắt nhau qua phía Tây-nam, lại bị binh Thục đánh nhậu, xông ra không đặng, trong trận trùng trùng điệp-điệp, ngổ nào cũng đều có cửa, không biết đông, tây, nam bắc, là đâu. Ba tướng ấy lạc nhau một người một nơi, gặp đâu xông đó, thì thấy mây sầm mịt mịt, mù thăm mờ mờ, lại thêm quân ó vang dậy, giây phúc ba tướng ấy và chín mươi quân kỵ của Ngụy, đều bị trời hết. Binh Thục giải đến cho Khổng - Minh thì Khổng - Minh cười rằng : « Dầu ta có giết chúng người thì cũng không hay gì. Bây giờ ta tha chúng người về, đặng cho chúng người nói với Tur-mã-Ý mà dặn va ôn nhuần binh thơ tập rèn chiến pháp, rồi sẽ quyết việc hơn thua với ta, thì cũng không muộn gì, còn chúng người đã khởi thác rồi, thì phải để binh khí và ngựa trận lại đây cho ta mà về không. » Bèn khiến quân sĩ cởi hết y giáp của mấy người ấy, lấy lọ mà thoa mặt mỗi người, rồi mới thả ra mà cho về bộ. Tur-mã-Ý thấy vậy nổi giận, ngó ngoái lại mà nói với Chư-tướng rằng : « Bị nhục như vậy còn mặt mũi nào mà dám thấy các quan nơi Trung - nguyên nữa. » Bèn đốc suất tam - quân, liều thác mà đánh nhậu. Còn mình thì cầm gươm dẫn một trăm người tướng mạnh mà thối thúc tam quân đánh tới. Hai bên đương đánh với nhau, xây dáu

Quang-Hưng kéo binh lược tới. Tư-mã-Ý phân hậu-quân ra mà cự. Kế lấy binh Ngụy lộn-xộn, Khương - Duy đem binh đến nữa. Binh Thục ba phía đánh dồn lại. Tư-mã-Ý cả kinh vội vã lui trở lại, binh Thục ba phía áp lại vây phủ. Tư - mã - Ý dẫn quân liêu thác xông ra phía nam, binh Ngụy mười phần chết hết bảy tám phần mới ra khỏi dặng. Rồi đó Tư-mã-Ý lui lại mé sông Vị mà đóng trại. Từ ấy cố thủ không ra đánh nữa.

Còn Khổng - Minh thâu binh trở về Kỳ - sơn, thì có Lý-Nghiêm ở bên Vinh-an-thành sai quan Đô-húy là Cầu-An giải lương đến. Cầu-An có tánh ưa rượu, cho nên say sưa dọc đường mà trễ hết mười ngày. Khổng - Minh nổi giận mà rằng : « Trong việc quân gia, lấy lương làm trọng ; hề trễ ba ngày, thì ta xử trảm, nay trễ đến mười ngày người tinh thể nào ? » Bèn khiến Võ-sĩ dẫn ra mà chém. Dương-Nghi canng rằng : « Cầu - An là người cần dùng của Lý-Nghiêm, mà lại lương tiền đều ra nơi Tây - xuyên ; nếu giết người ấy thì từ này về sau không ai dám giải lương nữa ? » Khổng - Minh khiến Võ - sĩ mở trời cho Cầu - An, đánh tám chục trượng mà thả ra. Cầu-An bị đánh, đâm lòng bèn giận, nội đêm ấy dẫn năm, sáu tên quân kỵ tước qua trại Ngụy mà xin dầu hàng. Tư-mã-Ý kêu vào mà hỏi. Cầu-An quì lạy mà tỏ việc trước. Tư - mã - Ý nói : « Tuy người nói vậy, nhưng mà Khổng-Minh nhiều mưu lắm, ta không dám tin trọn. Nếu người nghe theo lời ta mà lập dặng công lớn này, thì ta tâu cùng Thiên - tử mà xin cho người làm chức thượng-tướng. » Cầu - An nói : « Đô-đốc muốn khiến việc chi tôi đều ráng sức mà làm. » Tư-mã-Ý nói : « Người phải trở về Thành - đô đặt đều đồn dãi mà nói Khổng-Minh có lòng oán chúa, chẳng sớm thì muộn va cũng xưng đế chớ chẳng không. Đồn dãi như vậy chừng nào Hậu chúa triệu Khổng - Minh về, ấy là công lớn của người đó. » Cầu - An vâng chịu, thẳng về Thành - đô, ra mắt Hoạn-quan mà rằng : « Khổng - Minh ý có công lớn, chẳng sớm thì muộn va cũng soán nước. » Hoạn-quan cả kinh lật đặt vào tâu mấy lời ấy với Hậu-chúa. Hậu-chúa kinh mang mà hỏi rằng : « Như vậy biết liệu làm sao ? » Hoạn-quan nói : « Bây giờ phải đòi Khổng-Minh về Thành-

đô mà trước hết binh quyền thì mới khởi đầu soạn nghịch ấy. » Hậu-chúa hạ chiếu triệu Khổng - Minh ban sư hồi trao. Trương - Huyền tâu rằng : « Từ ngày Thừa - tướng xuất sư đến nay, hăng lập công lớn, cơ sao Bệ - hạ lại triệu về ? » Hậu-Chúa nói : « Nay trăm có việc cơ mật, cho nên phải triệu Thừa-tướng về đây mà diện nghị. » Bèn sai sứ đem chiếu đi ngày đi đêm mà triệu Khổng-Minh về. Sứ già thẳng đến Kỳ-sơn. Khổng-Minh rước vào lãnh chiếu xem rồi thì ngược mặt lên trời mà than rằng : « Chúa-thượng tuổi-nhỏ chưa biết, việc này ắt có nịnh-thần sàm tấu chớ chẳng không. Lúc này là lúc ta đương lập công, nếu không sàm tấu thì cơ gì Chúa-thượng lại triệu ta về, bây giờ hề ta không về thì lại mắc lỗi về việc khi chúa, còn như vâng mạng mà trở về thì ngày sau e không gặp dặng cơ hội như vậy nữa. » Khương-Duy hỏi rằng : « Nếu đại binh lui về Tư-mã-Ý thừa thế rượt theo thì liệu làm sao ? » Khổng-Minh nói : « Hễ ta lui binh thì phải chia ra làm năm chặ, ngày nay dinh này lui trước, rồi ngày mai thì tới dinh khác. Giả như binh trong dinh một ngàn thì phải đào hai ngàn cái bếp, ngày nay đào ba ngàn cái bếp thì ngày mai đào bốn ngàn, mỗi ngày cứ việc thêm bếp mà lui binh lần lần. » Dương-Nghi nói : « Theo trước Tôn-Tần bắt Bàng-Quyên thì người dùng phép thêm binh bớt bếp, nay Thừa-tướng lui binh, cơ gì lại muốn thêm bếp như vậy ? » Khổng-Minh nói : « Tư-mã - Ý là người dụng binh dối lắm, hề va biết binh ta lui thì ắt rượt theo, nhưng mà lòng va còn nghi ta có phục binh ; chắc là va tới dinh củ mà đếm số bếp, thấy ta mỗi ngày thêm bếp, chẳng biết binh ta thiệt lui hay không, như vậy thì va ắt nghi mà không dám rượt theo, còn ta lui binh chậm chậm thì mới lo việc tổn binh. » Bèn truyền lệnh làm y kế ấy mà lui binh.

Nói về Tư-mã-Ý liệu chắc Cầu-An làm xong kế ấy, cho nên cứ chờ binh Thục lui về thì sẽ rượt theo. Xảy có quân báo rằng : « Trại Thục trống trơn, nhưn má đều đi hết. » Tư-mã-Ý còn e Khổng-Minh là người đa mưu, cho nên không dám vội theo, bèn dẫn một trăm quân kỵ đến tại dinh Thục mà xem, khiến quân-sĩ đếm hết các bếp rồi mới trở về bôn trại.

Ngày thứ lại khiến quân-sĩ rượt theo. Hễ đến dinh nào thì phải tra diêm số bếp lại. Đếm rồi thì quân-sĩ trở về báo rằng : « Số bếp trong trại lại thêm một phần nữa. » Tur-mã-Ý nói với chư-tướng rằng : « Ta biết Khổng-Minh là người đa mưu, nay đã quả có thêm binh, cho nên mới thêm bếp như vậy. Nếu ta vội theo thì đã mắc kế va rồi. Thôi, chi bằng trở về rồi sẽ liệu toan kế khác. » Bèn không rượt theo, vì vậy cho nên Khổng-Minh về đến Thành-dô mà không hao một người.

Đến sau có người thám thính bên Tây-xuyền, trở về báo với Tur-mã-Ý rằng : « Trong lúc Khổng-Minh lui binh duy thấy thêm bếp mà không thấy thêm một tên quân nào. » Tur - mã - Ý than rằng : « Mưu lược của Khổng - Minh, ta không bì kịp. » Bèn thân binh trở về Lạc-dương.

Ấy là :

*Cờ nhằm địch-thủ khôn tranh thắng,
Tướng gặp Lương tài chẳng dám kiêu.*

Muốn biết việc ra thế nào hãy xem hồi sau phân giải.

ĐỆ NHỨT BÁ NHỨT HỒI

*Ra Lũng-thượng, Gia-Các giả dạng thần,
Qua Kiểm-các, Trương-Hấp làm kẻ quī*

Nói về Khổng - Minh dùng phép bớt binh thêm bếp mà lui về Hớn-trung. Tur-mã-Ý sợ có mai phục, cho nên không dám rượt theo, bèn thân binh mà trở về Trường-an.

Khổng - Minh về tới Hớn - trung thưởng quân xong rồi, thì trở về Thành-dô, ra mắt Hậu-chúa mà tâu rằng : « Tôi đem binh ra Kỳ-sơn, gần lấy Trường-an đặng, kẻ lấy Bệ-hạ dặng chỉ mà triệu về, không biết có việc gì lớn chăng ? » Hậu - chúa trả lời không đặng, giây lâu mới đáp lại rằng : « Đã lâu lắm, trẫm không thấy Thừa - tướng, cho nên đem lòng nhớ tướng mà triệu về, chớ không có việc chi hết. » Khổng - Minh nói : « Việc này không phải là bòn - tâm của Bệ-hạ, ắt là

gian-thần sàm - tấu mà nói tôi có lòng khác. » Hậu - chúa làm thình. Khổng - Minh nói : « Tôi mang ơn trọng của tiên-đế, quyết chí liều thác mà đền. Nay nếu trong có gian-thần như vậy, thì tôi dẹp giặc sao dặng ? » Hậu-chúa nói : « Vì trăm nghe lầm lời hoạn - quan, cho nên triệu Thừa-tướng về. Ngày nay rõ lại, thì ăn năn không kịp. » Khổng - Minh kêu các hoạn - quan mà tra hỏi, mới hay là tại Cầu - An bày dều đồn - đãi ; bèn khiến người tìm mà bắt, thì Cầu-An đã qua Ngụy rồi.

Khổng-Minh khiến chém người hoạn-quan sàm-tấu đó, ký dư thì đuổi ra khỏi cung. Rồi lại quở trách Trương-Huyền và Phi-Vĩ rằng : « Hai người không biết xem xét gian tà, cang gián Thiên - tử, cho nên mới đến nỗi ấy. » Hai người quì lạy mà xin lỗi.

Rồi đó, Khổng - Minh từ giã Hậu-chúa mà trở lại Hón-trung nữa. Đến nơi, nhứt diện phát tờ bịch khiến Lý-Nghiêm lo việc lương thảo mà vận đến trại Kỳ-sơn ; nhứt diện dâng biểu mà xin xuất sư nữa. Dương - Nghi nói : « Lần trước hưng binh, sức quân mệt mỏi, lương-thảo lại thiếu. Nay xin Thừa-tướng phân làm hai bang, mỗi bang là ba tháng ; giã như hai mươi muôn binh đó thì đem mười muôn mà đến Kỳ - sơn hề dùng ba tháng rồi, thì cho mười muôn binh ấy trở về, mười muôn binh kia đến mà luân phiên, như vậy sức binh không mệt, chậm chậm mà tới, thì toan lấy Trung - nguyên dặng. » Khổng - Minh nói : « Lời ấy thiệt vừa ý ta. Ta đánh Trung - nguyên không phải là một ngày một bữa chi, luân phiên như vậy thì là phải kế lâu dài lắm. » Bèn hạ lệnh phân binh làm hai bang, hạng đến một trăm ngày thì đổi bang khác ; nếu trễ hạng kỷ cử phép mà xử trị.

Năm Kiến-hung thứ chín, nhằm lúc tháng hai ; Khổng-Minh cử binh mà phạt Ngụy nữa. Lúc ấy nhằm năm Thái-hòa thứ năm của nhà Ngụy.

Ngụy - chúa là Tào - Duệ hay dặng Khổng - Minh đến đánh Trung-nguyên, thì lật đặt triệu quần-thần lại mà thương nghị. Tu-mã-Ý nói : « Nay Tử-Đơn đã thác, tôi

nguyện hết sức tiêu-trừ cuồn khẩu mà trả ơn cho Bệ-hạ.» Tào-Duệ cả mừng, bèn truyền dọn tiệc mà thết đãi Tư-mã-Ý.

Ngày thứ, có người báo rằng : « Binh Thục ra đánh rất gấp. » Tào-Duệ khiến Tư-mã-Ý đem binh dẹp giặc ; còn mình thì truyền dọn loan-giá mà đưa ra khỏi thành.

Tư-mã-Ý từ giã Ngụy-chúa, thẳng tới Trường-an, nhóm hết chư-tướng mà nghị kế dẹp Thục. Trương-Hấp nói : « Tôi xin đem một đạo binh đến giữ Ung - thành và Mi-thành mà cự với binh Thục. » Tư-mã-Ý nói : « Đạo binh trước của ta cự với binh Khổng-minh không nổi, mà lại phân binh làm hai như vậy thì có đặng đâu, chi bằng để binh một ít để giữ Thượng-Khuê, còn bao nhiêu binh thì kéo rốc mà tới Kỳ-son, vậy mà ông chịu lãnh chức Tiên-phuông chăng ? » Trương-Hấp cả mừng mà rằng : « Vẫn tôi có lòng trung nghĩa thường muốn hết sức mà trả nợ triều-đình, ngặt vì bấy lâu chưa đặng gặp người tri kỷ, nay mà Đô-đốc phú thạt việc lớn như vậy thì tuy thác tôi cũng không từ. » Tư-mã-Ý cả mừng, bèn khiến Trương-Hấp làm Tiên-phuông, để cho Quách-Hoài ở giữ các quận Lũng-Tây, kỳ dư tướng-sĩ đều phân đường mà kéo tới.

Khi đương đi, có quân sảo-mả báo rằng : « Khổng-Minh đem binh thẳng tới Kỳ-son, tiên-bộ Tiên-phuông là Vương-Bình và Trương-Ngung đi ngã Trần-thương bấn ngang qua Kim-cát, noi theo Tân-quang mà thẳng tới Tà-cốc. » Tư-mã-Ý nghe báo thì nói với Trương-Hấp rằng : « Nay Khổng-Minh đem binh thẳng tới, ắt là cắt lúa tiểu-manh nơi Lũng-tây mà làm lương-phạn ; ấy vậy người phải lập dinh mà giữ đặng ta và Quách-Hoài đi tuần các quận nơi Thiên-thủy mà phòng binh Thục cắt lúa. » Trương-Hấp vâng chịu. Bèn dẫn bốn muôn binh đến giữ Kỳ-son, còn Tư-mã-Ý thì dẫn binh thẳng Lũng-tây.

Nói về Khổng-Minh đem binh đến Kỳ-son đóng trại xong : ời thấy nơi Vi-tân không có binh Ngụy dự phòng thì nói với chư-tướng rằng : « Nay trong dinh ta lương thảo không đủ, ta đã sai người thối thúc Lý-Nghiêm vận lương hoai, mà không thấy đem tới, lúc này lúa mạch

nơi Lũng-thượng đã chín, vậy phải đem binh đến đó mà gặt lên, đừng có phân phát cho quân-sĩ dùng đỡ. » Bèn đề Vương-Bình, Trương - Ngung, Ngô-Bang và Ngô - Ý ở giữ Kỳ-sơn, còn mình thì đi với Khương-Duy, Ngụy-Giêng và chư-tướng mà thẳng tới Lỗ-thành. Quan Thái-thú nơi Lỗ-thành biết sức Khổng-Minh, cho nên lật dật mở cửa thành mà chịu đầu, Khổng-Minh ăn uống xong rồi thì hỏi Quan Thái - thú ấy rằng : « Nội đây chỗ nào có lúa mạch chín ? » Quan Thái-thú thưa rằng : « Lúa mạch nơi Lũng-thượng đã chín. » Khổng-Minh đề cho Trương-Dực và Mã-Trung ở giữ Lỗ-thành, còn mình thì đi với chư-tướng mà thẳng tới Lũng-thượng.

Khi đương đi thì đạo binh trước trở lại báo rằng : « Tư-mã-Ý đã dẫn binh mà đóng tại đó rồi. » Khổng-Minh cả kinh mà rằng : « Nếu vậy người ấy đã biết trước rằng ta đã đến cắt lúa mạch đây. » Bèn tắm gội thay áo, khiến đem ba cỗ xe, giống y như nhau, của mình đã đóng trong khi còn ở Tây-thục ; rồi khiến Khương-Duy dẫn một ngàn binh theo giữ xe ấy, năm trăm binh thì giống trống mà phục nơi phía sau Thượng-khuê ; Mã-Đại ở phía tả Ngụy - Giêng ở phía hữu cũng dẫn một ngàn binh giữ xe, năm trăm binh giống trống, mà mỗi cỗ xe ấy thì dùng hai mươi bốn người, mặc áo đen, đi chơn không, bỏ tóc xả, một tay thì cầm cờ thất tinh, giương ra hai bên mà coi dây xe. Ba người lãnh kẻ đem binh dây xe ra đi.

Khổng-Minh lại khiến ba muôn binh đều cầm lưới hái và dây buộc lúa chực sẵn tại đó mà gặt lúa ; lại chọn hai mươi bốn người mạnh mẽ, đều mặc áo đen, bỏ tóc xả, đi chơn không, cầm gươm đứng giữ xe ấy mà làm sù giả dây xe, lại khiến Quang-Hưng nai nich giả đạo Thiên-bồng-tướng-quân, tay thì cầm cờ thất - tinh mà đi bộ nơi trước xe ấy ; Khổng - Minh ngồi trên xe ấy mà thẳng tới dinh Ngụy. Quân thám thính bên Ngụy thấy vậy cả kinh, không biết là người hay là quỷ, bèn lật dật báo cùng Tư-mã-Ý. Tư-mã-Ý ra trại mà xem, thì thấy Khổng Minh dầu đội mào trâm-quang, mình mặc áo trắng tay cầm quạt lông, ngồi ngay trên xe bốn bánh, hai bên có hai mươi bốn người đều bỏ tóc xả, chống gươm mà

theo hầu, lại có một người tay cầm cờ đen, xa xa xem giống như Thiên-thần, Tư-mã-Ý thấy vậy thì nói với chủ-tướng rằng: « Ấy là Khổng - Minh làm quái đó. » Bèn điềm hai ngàn binh mà dặn rằng: « Các người mau mau ra đó mà bắt hết cả người và xe lại đây. » Binh - Ngụy vâng lệnh áp ra mà rượt theo.

Khổng - Minh thấy binh Ngụy áp ra thì khiến quày xe lại, nhắm dinh Thục mà đi chậm-chậm.

Binh Ngụy giục ngựa mà rượt theo, thì thấy gió thổi hiu - hiu, mù sa mịt - mịt. Ráng sức truy cẳng mà cũng không kịp. Binh Ngụy cả kinh, đều gò ngựa lại mà nói với nhau rằng: « Là này, coi thì không xa, sao lại theo hoài không kịp ! Chúng ta đã rượt theo ba mươi dặm rồi, thì cũng thấy gần trước mặt mà theo hoài không kịp. Bây giờ biết liệu làm sao ? » Bèn dừng ngựa lại đó mà muốn trở về.

Khổng-Minh thấy binh Ngụy không theo, thì khiến đẩy xe trở lại mà ngó ngay binh ngựa rồi dừng xe lại mà nghĩ.

Binh Ngụy thấy vậy giục ngựa rượt theo, Khổng-Minh khiến quày xe lại mà đi chậm-chậm.

Binh Ngụy rượt theo hai mươi dặm nữa, thì cũng thấy gần trước mặt mà theo không kịp. Binh Ngụy thấy đều sững sốt, dừng ngựa lại mà ngó mặt nhau.

Khổng-Minh thấy vậy lại khiến đẩy xe đi ngược, nhắm ngay trước mặt binh Ngụy mà đẩy tới. Binh Ngụy vừa muốn rượt theo nữa, xảy đâu Tư-mã-Ý đem binh đến đó mà truyền lệnh rằng: « Khổng - Minh thông việc bác môn độn giáp, hay sai lục dinh lục giáp, ấy là va dùng phép thần đất trong Thiên - thơ đó. Các người đừng có truy cẳng. » Quân-sĩ vừa muốn quày ngựa trở lại, xảy đâu phía bên tả, chiêng trống vang dậy, có một đạo binh kéo tới. Tư-mã-Ý truyền quân truy cẳng, lại thấy trong đạo binh Thục có hai mươi bốn người, bỏ tóc xả, chống gươm, đi chơn không, đẩy ra một cái xe bốn bánh, mà trên xe ấy có Khổng - Minh đầu đội trâm - quang, mình mặc áo

trắng, tay cầm quạt lông. Tur-mã-Ý cả kinh mà rằng : « Khi này Khổng - Minh nào, ngồi trên xe kia, rượt theo năm mươi dặm mà không kịp, bây giờ lại còn Khổng - Minh ở đây nữa kia ! Lạ thay ! Lạ thay ! » Nói chưa dứt lời thì thấy phía bên hữu, chiêng trống vang dậy, có một đạo binh kéo tới, cũng có hai mươi bốn người ăn mặc y như xe kia, lại có Khổng-Minh ngồi ngay trên xe, không khác xe kia chút nào. Tur-mã-Ý thấy vậy sanh nghi ngờ ngoài lại mà nói với chư - tướng rằng : « Ấy là binh thần đó. » Quân-sĩ nghe vậy rối lòng, không dám giao chiến, mạnh ai nấy chạy.

Đương khi chạy, xảy nghe tiếng trống om sòm, lại có một đạo binh kéo tới, Khổng-Minh ngồi trên xe bốn bánh, những người hầu hạ trước sau đều y như đạo binh kia vậy. Binh Ngụy thấy đều kinh hãi. Tur-mã-Ý không biết là người hay là quỷ ; mà cũng không biết binh Thục nhiều ít thế nào, thì lại càng thêm kinh-cụ hơn nữa, bèn lật đật kéo binh trở về Thượng-khue, đóng cửa thành lại không ra đánh nữa.

Lúc ấy Khổng - Minh đã khiến ba muôn binh đến gặt hết ráo lúa mạch nơi Lũng - thượng, chở về Lô-thành mà phơi và đập. Tur - mã - Ý ở trong thành Thượng-Khue đã ba ngày không dám ra. Đến chùng thấy binh Thục lui hết thì mới dám sai quân thám thính. Bọn quân ấy bắt đặng quân Thục về nạp cho Tur - mã - Ý. Tur-mã-Ý tra hỏi thì tên quân Thục ấy thưa rằng : « Tôi là người gặt lúa mạch, vì ngựa chạy mất, cho nên tôi theo không kịp đạo binh gặt lúa, mà bị bắt như vậy. » Tur-mã-Ý hỏi : « Vậy chớ binh thần nào hôm trước đó ? » Tên quân ấy thưa : « Ba đạo binh phục đó đều không phải Khổng-Minh cầm binh, thiệt là Khương-Duy Mã-Đại và Ngụy-Giêng đó. Và lại mỗi đạo ấy thì có một ngàn quân giữ xe và năm trăm quân đánh trống mà thôi. Còn người ngồi trên xe, đi trước mà dụ địch đó mới là Khổng-Minh. » Tur-mã-Ý nghe rồi, liền ngược mặt lên trời mà than rằng : « Cơ mưu của Khổng-Minh thiệt là thần xuất quỷ một ! » Than vừa dứt lời kể lấy quân báo rằng : « Phó-đô-đốc là Quách-Hoài đến xin ra mắt. » Tur-mã-Ý mời vào thi lễ

xong rồi thì Quách-Hoài nói : « Tôi nghe binh Thục ít lắm bây giờ còn đương gặt lúa nơi Lỗ-thành, vậy phải đem binh ra mà đánh nó. » Tư-mã-Ý thuật rõ việc trước cho Quách-Hoài nghe. Quách-Hoài cười rằng . « Khổng-Minh gặt dặng lúc ấy, bây giờ mình đã biết rồi, còn sợ gì nữa. Để tôi đem một đạo binh mà đánh phía sau, ông đem một đạo binh mà đánh phía trước thì ắt là phá nổi binh Thục chớ chẳng không.» Tư-mã-Ý nghe theo, bèn phân binh hai đạo mà kéo tới.

Nói về Khổng-Minh đương ở Lỗ-thành mà đốc quân phơi và đập lúa mạch. Tình linh Khổng-Minh kêu chủ-tướng lại mà truyền lệnh rằng : « Đêm nay, có giặc công thành, ta đã liệu biết phía Đông và phía Tây thành này, trong mấy đám lúa mạch đó thì phục binh dặng, vậy mà có ai lãnh mạng ra đi hay chẳng ? » Khương-Duy, Ngụy-Giêng, Mã-Trung và Mã-Đại đều ra mà thưa rằng : « Chúng tôi xin đi. » Khổng-Minh rất mừng mà rằng : « Khương-Duy và Ngụy-Giêng đều dẫn hai ngàn binh mà phục nơi phía Đông-nam và Tây-bắc ; Mã-Đại và Mã-Trung đều dẫn hai ngàn binh mà phục nơi phía Tây-nam và Đông-bắc, hễ nghe pháo nổ thì bốn phía kéo ra một lược mà đánh. » Bốn tướng ấy lãnh kế dẫn binh ra đi.

Còn Khổng-Minh thì dẫn một trăm binh đều đem pháo theo, kéo ra khỏi thành mà mai phục nơi trong đám lúa mạch.

Nói về Tư-mã-Ý kéo binh thẳng tới Lỗ-thành thì trời đã tối rồi, bèn nói với chủ-tướng rằng : « Nếu ta tấn binh trong lúc ban ngày thì trong thành ắt có dự bị. Ấy vậy nhưn lúc đêm hôm mà công thành thì hay hơn. Vả lại thành này, bờ thành rất thấp mà hào thành lại cạn, chắc là dễ phá lắm. » Bèn dồn binh nơi ngoài thành chờ đến hết canh một thì Quách-Hoài cũng đem binh đến đó, hai đạo hiệp lại gióng trống vang dầy, quân-sĩ túa ra mà vây Lỗ thành. Quân trên thành bắn xuống như mưa binh Ngụy không dám áp vào.

Trong lúc đương vây đó thì binh Ngụy nghe pháo nổ vang thấy đèn kinh khủng, không biết binh nào kéo đến

mà đốt pháo vang dầy như vậy. Quách-Hoài sai người vào đám lúa mạch mà kiếm, lại nghe quân ó vang dầy, lửa cháy rần rần, binh Thục bốn phía áp lại một lượt, còn binh trên Lỗ-thành cũng mở thành mà kéo ra, làm thế lý ứng ngoại hiệp, đánh nhau một trận, chém giết binh Ngụy không biết bao nhiêu mà kể. Tư-mã-Ý dẫn binh thua liều thác xông ra khỏi vây mà chiếm phía trước núi. Quách-Hoài cũng dẫn binh thua xông ra khỏi vây mà chiếm phía sau núi.

Khổng-Minh vào thành khiến bốn tướng ấy đóng trại nơi bốn góc thành.

Lúc ấy Quách-Hoài nói với Tư-mã-Ý rằng ; « Chúng ta cự với binh Thục đã lâu, không kể chi mà dẹp nó nổi, bây giờ lại bị thua một trận, quân-sĩ bị chết hơn ba ngàn người ; nếu ngày nay không tính cho sớm thì ngày sau lui binh không đặng. » Tư-mã-Ý nói : « Vậy thì phải liệu làm sao ? » Quách-Hoài nói : « Vậy phải truyền hịch mà chiêu binh đất Ung và đất Lương đến đây, đặng có hiệp sức mà cự với nó, còn tôi thì đem binh đến lấy thành Kim-các mà chặn đường về cửa nó, làm cho lương - thảo không thông thì binh Thục ắt là bối rối ; chừng ấy sẽ thừa thế đánh nhau một trận binh Thục ắt là phải thua. » Tư-mã-Ý nghe theo, bèn làm tờ hịch, sai người đi đem mà chiêu nhơn mã đất Ung và đất Lương.

Chẳng bao lâu thì có đại-tướng là Tôn-Lê đem binh đất Ung và đất Lương đến giúp. Tư-mã-Ý khiến Tôn-Lê khắc kỳ với Quách-Hoài mà đi lấy thành Kim-các.

Nói về Khổng-Minh đương ở Lỗ-thành, thấy binh Ngụy không ra đánh, thì kêu Mã-Đại và Khương-Duy vào thành mà truyền lệnh rằng : « Nay binh Ngụy chiếm lấy núi ấy mà không đánh với ta như vậy, thì một là biết ta hết lương, hai là dẫn binh lấy thành Kim-các mà chặn đường lương của ta đó. Ấy vậy, hai người đều lãnh một muôn binh đi trước mà chặn chỗ hiểm yếu, đặng cho binh Ngụy thấy ta có dự phòng rồi thì tự nhiên nó phải lui về. » Hai người vâng lệnh đem binh ra đi. Quan Trưởng - sử là Dương-Nghi vào 'rừng mà thưa với Khổng - Minh rằng :

« Bấy lâu Thừa-tướng có truyền lệnh một trăm ngày thì đòi binh một lần, mà nay đã đúng kỳ, binh Hôn-trung đã ra khỏi Xuyên - khâu, tờ công-văn đã đến đây rồi, chẳng bao lâu đây thì phải đòi ban, mà binh ta đây thì có tám muôn, mà phải đòi ban hết bốn muôn rồi. » Khổng-Minh nói : « Đã có lệnh ra bấy lâu thì phải cứ đó mà đòi ban, chẳng nên thất tín với quân-sĩ dân. » Quân-sĩ nghe lệnh thấy đều sấm sưa nan thất mà lên đường. Kế lấy quân báo rằng : « Tôn-Lễ đem mười muôn binh mã nơi đất Ung và đất Lương đến giúp Tư-mã-Ý mà lấy thành Kim-các. Còn Tư - mã - Ý thì đem binh đến đánh thành này, Thừa-tướng liệu định thế nào. » Binh Thục hay đặng tin ấy thấy đều kinh khủng. Dương - Nghi lật đật vào thưa với Khổng-Minh rằng : « Binh Ngụy đến đánh rất gấp, xin Thừa-tướng để binh đòi ban ấy lại mà dẹp giặc, chờ cho binh mới đến đây, rồi sẽ cho binh củ về. » Khổng - Minh nói : « Khổng-Minh nói : « Không nên đâu, việc dùng binh khiến tướng thì phải lấy chữ tín làm gốc, ta đã ra hiệu lệnh bấy lâu, lẽ nào lại thất tín với nó sao. Vả lại những binh đúng kỳ đòi ban đó, thì nó đã mường rỡ mà sấm sưa nan thất, còn cha mẹ vợ con nó ở nhà, tính đúng kỳ về thì thấy đều dựa cửa mà trông ; bây giờ dầu ta có làm đại nạn đi nữa, thì ta cũng quyết không cầm nó lại. » Bèn truyền lệnh rằng : « Bốn muôn quân-sĩ đúng kỳ đòi ban đó thì phải đi về nội ngày nay. » Quân-sĩ nghe vậy đều la lớn lên rằng : « Thừa-tướng làm ơn với chúng ta như vậy, lẽ nào chúng ta lại về sao. Ấy vậy mỗi người đều phải liệu mình đánh nhau với binh Ngụy một trận đặng mà đền ơn cho Thừa - tướng. » Khổng - Minh nói : « Chúng bay đã dùng phiên về nhà, lẽ nào lại ở đây sao ? » Quân-sĩ năn năn, xin ở lại mà đánh không chịu về nhà. Khổng - Minh nói : « Thôi chúng bay quyết chỉ xin đánh như vậy thì phải kéo ra ngoài thành mà đóng trại, chờ lúc binh Ngụy kéo đến dừng để cho nó nghỉ, áp lại mà đánh nhau, ấy là kế lấy khỏe chờ mệt đó. » Quân-sĩ vâng lệnh đều cầm binh khí, hôn-hở ra thành, bố trận mà chờ binh Ngụy.

Nói về binh Tây-lương giục giả thẳng tới, đến nơi thì người đã mệt ngựa đã mỏi rồi, vừa muốn đóng trại mà

nghĩ thì binh Thục đã rùn rùn kéo tới, nhuệ khí rất mạnh binh Ngụy cự địch không nổi tưng phải lui lại, binh Thục thừa thế rượt theo, chém giết binh Ung, Lương, thấy nấp đầy nội, máu chảy thành vũng. Khổng-Minh ra thành thâu binh đất thẳng ấy vào thành mà khao thưởng.

Đương lúc thưởng binh thì có quân báo rằng : « Có thư của Lý-Nghiêm đến cáo cấp. » Khổng-Minh cả kinh, giở thư ra xem thì thấy thư ấy rằng :

Tôi nghe bên Đông-Ngô sai người vào Lạc-dương mà liên hòa với Ngụy cho nên Ngụy khiến Đông-ngô đem binh lấy Thục, may mà Đông-ngô chưa kịp dấy binh thì tôi đã hay dạng tin ấy rồi, cúi xin Thừa-lương toan liệu lẽ nào.»

Khổng-Minh xem rồi thì đem lòng lo sợ, bèn nói với chư-tướng rằng : « Nếu quả Đông-ngô đem binh đánh Thục thì ta phải mau mau trở về mới dặng. Vậy phải truyền lệnh cho binh mã Kỳ-sơn mà khiến lui về Tây-xuyên. Tư-mã-Ý biết ta đồn binh tại đây ắt va không dám truy cản đâu. Bèn khiến Vương-Bình, Trương-Ngung, Ngô-Bang và Ngô-Ý phân binh làm hai đạo đi chậm chậm mà về Tây-xuyên.

Trương-Hấp thấy binh Thục lui về, thì e có mưu kế mà không dám rượt theo, bèn đem binh tới đó ra mắt Tư-mã-Ý mà rằng : « Không biết ý gì hôm nay binh Thục lại lui về hết. » Tư-mã-Ý nói : « Khổng-Minh chước quỷ rất nhiều, chẳng nên khinh động, cứ việc gìn giữ bền chắc, chờ va thiếu lương tự nhiên binh của va lui hết. » Ngụy-Bình nói : « Bây giờ binh Thục nhờ trại Kỳ-sơn mà lui về, lẽ nên thừa thế rượt theo, sao Đô-đốc lại án binh bất động mà sợ Thục như cọp vậy ? Tôi e chẳng khỏi thiên-hạ chê cười đâu. » Tư-mã-Ý không nghe.

Nói về Khổng-Minh biết binh Kỳ-sơn đã lui về hết rồi, thì kêu Dương-Nghi và Mả-Trung vào trướng mà dặn dò quỷ kế rằng : « Hai người đem một muôn cung-nỏ-thủ thẳng đến Kiếm-các mà mai phục nơi đường Mộc-môn, nếu có binh Ngụy rượt theo tới đó nghe có tiếng pháo của ta thì phải mau mau lăn cây lăn đá xuống mà chặn

đường đi và ngã về của nó, rồi đốc binh trên núi mà bắn nà xuống. » Hai người vâng lệnh đem binh ra đi.

Lại khiến Ngụy-Giêng và Quang-Hưng đem binh mà chặn ngã sau, trên thành bốn phía đều cắm cờ xí, còn trong thành thì chứa những cỏ khô và củi khô đặng mà đốt cho có lửa có khói, rồi kéo thẳng đến cửa mộc-môn.

Lúc ấy binh tuần bên Ngụy trở về báo với Tư-mã-Ý rằng : « Binh Thục đã lui, song không biết trong thành còn lại nhiều ít thế nào. » Tư-mã-Ý nghe báo, đến đó mà xem lại thấy trên thành cũng có khói lửa, thì cười mà nói với chư-tướng rằng : « Ấy là thành trống đó. » Bèn sai người thám thính thì cũng quả là thành không, Tư-mã-Ý cả mừng mà rằng : « Khổng-Minh đã lui binh rồi, có ai dám rượt theo chăng ? » Trương-Hấp nói : « Tôi xin đi cho. » Tư-mã-Ý nói ; « Tánh ông nóng nảy chẳng nên đi đâu, Trương-Hấp nói : « Trong lúc Đô-đốc đem binh ra ải thì đã khiến tôi làm tiên-phuông, lúc này là lúc tôi lập công có gì Đô-đốc lại không chịu dùng tôi vậy ? » Tư-mã-Ý nói : « Binh Thục lui về, chắc là mấy chỗ hiểm yếu đều có mai phục, phải có một người tánh nết cẩn thận thì tôi mới dám sai. » Trương - Hấp nói : « Tôi đã hiểu biết, Đô-đốc chẳng cần phải lo. » Tư-mã-Ý nói : « Ông đã nắn nắn quyết một, như có bề nào thì chớ ăn nắn. » Trương-Hấp nói : « Đại-trượng-phu liệu mình mà đền nợ nước, dầu đến muôn thất cũng chẳng hờn ai. » Tư-mã-Ý nói : « Nếu ông quyết đi thì phải đem năm ngàn binh mà đi trước, rồi tôi sẽ khiến Ngụy-binh đem hai muôn binh theo sau mà phòng mai phục, còn tôi thì đem ba ngàn binh theo sau nữa đặng có tiếp ứng. » Trương-Hấp lãnh mạng đem binh truy cản.

Đi đặng ba mươi dặm, xảy nghe sau lưng một tiếng ó lên, trong rừng có một đạo binh kéo ra ; tướng đi đầu hươi đao gò ngựa mà kêu lớn rằng : « Tướng giặc đem binh đi đâu đó ? » Trương-Hấp day lại mà xem, thấy tướng ấy thiệt là Ngụy - Giêng thì nổi giận quày ngựa lại mà đánh. Đánh chưa đặng vài hiệp Ngụy - Giêng trá bại chạy dài ; Trương-Hấp rượt theo ba mươi dặm nữa, gò

ngựa mà ngoá lại phía sau, không thấy binh phục chi hết, thì giục ngựa mà rượt theo nữa. Theo đến chơn núi, xảy nghe quân ó vang dầy, Quang-Hưng đem binh xông ra hươi đao gò ngựa mà kêu lớn rằng : « Trương-Hấp chớ chạy, có ta đón đây. Trương-Hấp vỗ ngựa xốc tới mà giao chiến, song đánh mới đặng mười hiệp Quang-Hưng giục ngựa chạy dài. Trương-Hấp rượt theo đến chỗ rừng rậm, thì đem lòng nghi mà sai người thám thính, té ra chẳng có binh phục chi hết. Vì vậy cho nén an lòng rượt theo, chẳng hề nghi ngại chi cả. Không dè Ngụy-Giêng đem binh đến chặn ngõ trước mà đánh với Trương - Hấp hơn mười hiệp nữa, rồi cũng thua chạy, Trương-Hấp nổi giận rượt theo, lại có Quang-Hưng chặn đầu mà đánh. Trương-Hấp càng giận hơn nữa, vỗ ngựa xốc tới mà đánh. Đánh mới mười hiệp binh Thục bỏ hết y giáp xe cộ mà chạy, binh Ngụy thấy vậy xuống ngựa đánh nhau mà lấy. Còn Ngụy-Giêng và Quang-Hưng thì luân phiên với nhau mà đánh hoài. Trương-Hấp ráng sức truy cãn, đến chừng mặt trời lặn thì đã tới đường Mộc-môn, Ngụy-Giêng quày ngựa lại mà mắng rằng : « Bớ nghịch tặc là Trương-Hấp, ta đã không thêm cự với ngươi, mà ngươi cứ rượt theo hoài ; bây giờ ta quyết liều chết mà đánh với ngươi một trận. » Trương-Hấp nổi giận, hươi thương giục ngựa xốc tới mà đánh Ngụy-Giêng. Ngụy-Giêng hươi đao đến đánh. Đánh chưa đặng mười hiệp thì cũng thua chạy, bỏ hết áo mào ngựa voi, dẫn binh mà chạy thẳng tới đường Mộc - môn.

Trương-Hấp nỗ lực rượt theo ; đến chừng trời tối bỗng nghe một tiếng pháo nổ, lại thấy lửa cháy lòa trời, cây đá trên núi lãng xuống mà ngăn đường đi, thì cả kinh mà rằng : « Ta đã trúng kế rồi ! » Lật dật quày ngựa trở lại, té ra ngã sau cũng bị binh Thục lãng cây đá xuống mà chặn đường rồi ; duy có một khoảnh trống nơi giữa, còn hai bên đường thì núi đứng như vách, không biết đường nào mà chạy. Đương cơn bối rối xảy nghe một tiếng sanh khác thì trên núi bắn xuống như mưa. Thương hại cho Trương-Hấp và một trăm dư bộ-tướng đều bị chết bắn nơi đường Mộc-môn ! Trương - Hấp thoát rồi thì binh tiếp mới đến. Binh ấy thấy có cây đá chặn đường biết Trương-Hấp đã trúng kế rồi, thì lật dật quày ngựa trở lại,

bỗng nghe trên núi có tiếng kêu lớn rằng: « Có Gia-Các thừa-tướng ở đây này. » Binh Ngụy ngược mặt lên xem, thấy Không - Minh đứng chờ lửa sáng, tay chỉ binh Ngụy mà nói lớn rằng: « Hôm nay ta đi săn bắn, ý muốn săn cho dặng một con ngựa (chỉ Tư-mã-Ý), té ra lại dặng một con cheo (chỉ Trương-Hấp). Ấy vậy các người an lòng trở về mà thưa lại với Trọng - Đạt rằng, chẳng sớm thì muộn va cũng bị ta bắt sống chớ chẳng không. » Binh Ngụy về ra mắt Tư-mã-Ý mà tỏ thuật việc trước. Tư-mã-Ý than rằng: « Trương - Hấp thác đó, lỗi bởi nơi ta ! » Bèn thâu binh trở về Lạc-dương.

Ngụy - chúa hay tin Trương - Hấp tử trận thì than khóc mà sai người chôn cất rất hậu.

Nói về Không-Minh về tới Hớn-trung, ý muốn về Thành-dò mà ra mắt Hậu-chúa. Lúc ấy quan Đô-hộ là Lý-Nghiêm tâu cùng Hậu - chúa rằng: « Tôi đã lo đủ lương lương, vừa muốn điệu tới cho Thừa-tướng, chẳng biết ý gì Thừa-tướng lại ban sư như vậy. » Hậu-chúa nghe tâu như vậy thì sai Thượng-tho là Phi-Vĩ tới Hớn-trung ra mắt Không-Minh mà hỏi về cơ ban sư. Phi - Vĩ vâng lệnh đến Hớn-trung mà tỏ ý Hậu-chúa muốn hỏi cho Không-Minh nghe. Không-Minh cả kinh mà rằng: « Có thơ Lý - Nghiêm cáo cấp, mà nói Đông-ngô sắm sửa hưng binh qua đánh Tây-xuyên, vì vậy cho nên tôi mới ban sư. » Phi-Vĩ nói: « Lý-Nghiêm tâu cùng Thiên-tử, mà nói mình đã sắm đủ lương lương không biết ý gì Thừa - tướng lại ban sư. Bởi đó cho nên Thiên-tử mới sai tôi đến đây mà hỏi Thừa-tướng. » Không - Minh nổi giận sai người tra xét việc ấy té ra Lý-Nghiêm lo lương không kịp, cho nên sợ tội, làm thơ nói dối như vậy cho đỡ lỗi mình. Xét rõ việc ấy Không-Minh nổi giận mà rằng: « Loài thất phu vì ý riêng mình mà bỏ việc lớn của nhà nước. » Bèn sai người đi đòi Lý-Nghiêm dặng có chém đầu mà răn chúng. Phi-Vĩ can rằng: « Xin Thừa-tướng tưởng tình Tiên - đế thác - cô mà tha cho va một phen. » Không-Minh nghe theo. Phi-Vĩ liền liền làm biểu mà tâu rõ việc ấy cùng Hậu - chúa. Hậu - chúa xem biểu rồi thì nổi giận, bèn khiến võ-sĩ dẫn Lý - Nghiêm ra mà chém. Quan Tham - quân là Trương - Huyền tâu rằng:

« Lý-Nghiêm là tôi thất - cô của Tiên - đế, cúi xin Bệ - hạ nghĩ tình dung thứ cho va. » Hậu-chúa nghe theo, bèn phế Lý-Nghiêm làm thứ-dân, đày qua quận Tử - đồng mà ở. Đến chùng Khổng-Minh về tới thành-đô thì dùng con của Lý - Nghiêm là Lý - Phong làm quan Trưởng - sử. Từ ấy Khổng - Minh chữa cỏ đồn lương, tập luyện quân-sĩ, chế đạo binh khí, phong thưởng tướng-sĩ, quyết làm cho đến ba năm, rồi sẽ đem binh ra đánh.

Lúc ấy như dân và quân-sĩ Đông-xuyên và Tây-xuyên thấy đều cảm mến ân đức.

Tháng ngày thắm thoát, đã tới ba năm nhằm lúc tháng hai năm Kiến-hưng thứ mười ba. Khổng - Minh vào chầu mà tâu rằng : « Tôi an dưỡng và tập luyện quân-sĩ đã ba năm rồi, lương thảo đầy đầy, binh khí sắm đủ, người ngựa mạnh mẽ, đủ sức mà đánh Ngụy đặng. Nếu phen này mà tôi dẹp an đảng Ngụy, khôi phục Trung-nguyên không nổi, thì tôi thề lòng không dám thấy Bệ-hạ nữa. » Hậu-chúa nói : « Bây giờ đã nên thế chơn vạt rồi. Ngộ Ngụy không dám xâm phạm đến mình, sao tướng-phụ còn chưa an hưởng thái - bình ? Khổng - Minh nói : « Tôi đã mang ơn tri ngộ của Tiên - đế mỗi đêm tôi chẳng từng quên về việc phạt Ngụy, ý tôi nhứt định tận trung kiệt lực mà lo cho Bệ-hạ khôi phục trung nguyên, trung hưng Hớn thất. » Nói chưa dứt lời thì có một người bước ra can rằng : « Thừa-tướng chẳng nên hưng binh đâu. » Xem ra người ấy thì là Tiệu-Châu.

Ấy là :

*Vô-hầu quyết chí duy lo nước,
Thái-sử biết dèo luận lẽ trời.*

Muốn biết việc ra thế nào hãy xem hồi sau phân giải.

ĐỆ NHỨT BÁ NHỊ HỒI

*Trọng-Đạt chiếm Bắc-nguyên Vị-kiều,
Khổng-Minh tạo mộc ngư-lưu-mã.*

Nói về Tiệu - Châu làm quan Thái - sử rõ việc thiên-văn. Khi thấy Khổng-Minh muốn dấy binh nữa, thì tâu cùng Hậu-chúa rằng ; « Phận tôi làm chức Tư-thiên, hễ có họa phước chẳng lẽ mà tôi không tâu, mới đây có một bầy chim hơn vài muôn, ở từ phía Nam bay đến, nhào xuống sông Hớn-thủy mà chết hết. ấy là một điềm bất tương đó. Và lại tôi có coi hình trời thì thấy sao Khuê lặn qua phần sao Thái-bạch, thanh khí dương ở nơi phía Bắc chẳng nên phạt Ngụy đầu, lại có hơn dân nơi Thành-dô, đều nghe cây bá mỗi đêm mỗi khóc ; đã có mấy đều tai dị như vậy, Thừa-tướng lẽ phải gìn giữ, chẳng nên khinh động. » Khổng-Minh nói : « Ta đã lãnh lời Tiên-đế thât cô là rất nặng, thì phải hết sức dẹp giặc, lẽ đâu lại lấy đều hư vọng mà bỏ việc lớn của nhà nước sao. » Bèn khiến Quan-hữu-tư làm trâu bò mà tế nơi miếu Chiêu-liệt. Trong lúc tế thì Khổng-Minh qui lại rơi nước mắt mà vái rằng : « Tôi là Gia-các-Lương ra đánh Kỳ-sơn, đã năm phen mà không lấy chút đất nào hết, như vậy thì tôi mang tội rất nặng. Nay tôi tính ra Kỳ-sơn một lần nữa, dặng hết lòng hết sức mà trừ loài gian tặc, khôi phục trung-nguyên, liệu công khó nhọc đến thác sể thời. » Tế rồi thì trở lại mà từ giã Hậu-chúa rồi kéo binh đi đêm thẳng tới Hớn-trung mà thương nghị mưu kế xuất sư cùng chư-tướng.

Đương lúc thương nghị, xãy có quân báo rằng : « Quang-Hưng bị đau mà thât. » Khổng-Minh nghe báo liền khóc rống lên, té xỉu xuống đất giây lâu mới tỉnh lại. Chư-tướng khuyên giải đôi ba phen thì Khổng-Minh than rằng : « Thảm thay cho những người trung nghĩa như vậy, mà trời lại chẳng cho sống lâu, té ra phen này ta xuất sư thì đã thiếu hết một viên đại-tướng.

Rồi đó Khổng-Minh dẫn binh Thục ba mươi bốn muôn phân làm năm đạo mà kéo tới, cũng khiến

Khương - Duy và Ngụy - Giêng làm tiên - phuông, kéo binh ra ngã Kỳ - sơn, lại khiến Lý - Khôi vận lương thảo đến tại Tà-cốc mà chờ binh tới.

Nói về nước Ngụy, vì năm ngoài có rồng xanh ở trong giếng mà ra, cho nên cải niên hiệu Thanh - long - ngươn - niên. Lúc ấy nhằm lúc tháng hai, năm thanh-long thứ hai, thì có cận thần tâu rằng : « Quan ngoài ả phi báo rằng : Có binh Thục hơn ba mươi muôn phân làm năm đạo mà ra Kỳ-sơn nữa. » Ngụy-chúa là Tào-Duyệt nghe báo cả kinh, kiếp với Tư-mã-Ý đến mà hỏi rằng : « Người nước Thục đã không xâm phạm nước ta, bây giờ Khổng - Minh lại ra Kỳ - sơn nữa, vậy thì phải tính làm sao ? » Tư-mã-Ý tâu rằng : « Tôi xem hình trời, thấy nơi Trung-nguyên vương khí dương thanh, lại có sao khue phạm sao thái-bạch, ấy là điềm bất lợi cho Tây-xuyên, mà Khổng-Minh ý mình tài tri, làm việc cải trời, ấy là đeo lấy đều hư hại, nay tôi cậy trước Bệ-hạ chắc là đẹp đặng giặc ấy, song tôi xin bảo cử bốn người dặng có giúp tôi mà dẹp giặc. » Tào - Duyệt hỏi rằng : « Khanh muốn bảo cử người nào ? » Tư-mã-Ý tâu rằng : « Hạ-hầu-Huyền có bốn người con, người lớn tên là Bá, tên chữ là Trọng - quyền ; người thứ hai tên là Hoai, tên chữ là Quí-quyền ; người thứ ba tên là Huệ, tên chữ là Nhả-quyền ; người thứ tư tên là Hòa, tên chữ là Nghĩa-quyền ; mà Hạ-hầu-Bá và Hạ-hầu-Hoai thì võ nghệ cao cường, còn Hạ-hầu-Huệ và Hạ-hầu-Hòa thì tinh thông thao lược ; bốn người ấy đều muốn trả cừu cho cha ; nay tôi xin tiếng cử Hạ-hầu-Bá làm Tả-tiên-phuông, Hạ-hầu-Hoai làm Hữu-tiên-phuông, Hạ-hầu-Huệ và Hạ-hầu-Hòa đều làm Hành-quân tư-mã, giúp việc quân cơ mà dẹp binh Thục. » Tào-Duyệt nói : « Năm trước Phò - mã là Hạ-hầu-Mậu làm việc quân cơ hại thác hơn mã rất nhiều, đến nay háy còn hồ người mà không chịu về, bây giờ bốn người ấy không biết có giống như Hạ-hầu-Mậu chẳng ? » Tư-mã-Ý tâu rằng : « Tài của bốn người ấy chẳng phải như Hạ-hầu-Mậu đâu. » Tào - Duyệt nghe theo, bèn khiến Tư-mã-Ý làm đại Đô - đốc, mặc ý lượng tài tướng-sĩ mà dùng, các đạo binh mã trong nước đều phải vâng lời sai

khuyến. Tư-mã-Ý từ giả Tào-Duệ mà ra thành. Tào - Duệ cầm viết làm tờ thủ-chiếu mà cho Tư-mã-Ý.

Chiếu rằng :

Khanh đến Vị-tân thì phải cố thủ, chẳng nên giao chiến, binh Thục làm gì không dặng, ắt là lui binh mà dụ địch, chừng ấy khanh đừng rượt theo, chờ cho binh nó hết lương ắt là phải lui, chừng ấy khanh sẽ rượt theo, thì thắng binh không khó, mà lại khỏi mệt quân mã nữa, kế ấy rất cao, kể gì cũng không qua kế ấy.

Tư-mã-Ý cúi lại vâng lãnh thủ - chiếu, rồi thì nội ngày ấy tụ hết các đạo binh mã, cộng là bốn mươi muôn, đều đến Vị-tân mà hạ trại, lại cắt năm muôn binh, bắc chín cái cầu nơi sông Vị-thủy, rồi sai Tiên-phuông là Hạ-hầu-Bá và Hạ-hầu-Hoai đem binh qua sông Vị thủy mà đóng trại, lại đắp một cái thành nơi đồng trống phía sau đại-dinh mà ngira việc xảy đến.

Trong lúc Tư - mã - Ý đương thương nghị, xảy có quân báo rằng : « Quách-Hoài và Tôn-Lễ đến ra mắt. » Tư-mã-Ý rước vào, mời ngồi vừa rồi thì Quách - Hoài nói : « Nay binh Thục ở tại Kỳ - sơn, nếu nó qua sông Vị mà ngăn đường Lũng-đạo thì rối cho ta lắm ! » Tư-mã-Ý nói : « Lời ấy rất phải. Vậy ông đem binh Lũng - tây mà đóng trại nơi Bắc - nguyên, rồi cứ kiên thủ chờ cho binh nó hết lương thì sẽ ra đánh. » Quách-Hoài và Tôn-Lễ vâng mạng, đem binh đến đó mà hạ trại.

Nói về Khổng - Minh ra Kỳ - sơn, đóng năm cái trại lớn, liền lạc với nhau, từ Tà - cốc cho đến Kim - các ; lại đóng mười bốn cái trại, dặng có phân binh đóng trại mà tính cuộc lâu dài, mỗi ngày lại sai người tuần thám các nơi. Ngày kia có quân báo rằng : « Quách-Hoài và Tôn-Lễ đem binh Lũng-tây mà đóng trại nơi Bắc-nguyên. » Khổng-Minh nghe báo rồi thì nói với chư-trưởng rằng : « Binh Ngụy mà đóng trại nơi Bắc-nguyên đó, là nó sợ ta lấy đường ấy mà chặn ngả Lũng-đạo. Nay ta giả đánh Bắc-nguyên, rồi lên mà lấy Vị-tân, sai người kết một trăm cái bè tre, trên bè ấy có chở những cỏ và chọn quân

thủy-thủ cho giỏi mà khiến coi cái bè ấy ; còn ta thì hơn lúc đêm hôm, đến đánh Bắc-nguyên, hễ đánh Bắc-nguyên, ắt là Tư-mã-Ý đem binh đến cứu, nếu nó bị thua thì ta đem đạo binh sau qua sông trước, rồi sẽ đem đạo binh trước xuống mấy chiếc bè ấy, thả theo dòng nước mà xuống chỗ mấy cái cầu, nổi lửa mà đốt đặng có chặn phía sau nó, rồi ta lại dẫn binh đến lấy cửa dinh trước cửa nó, nếu lấy đặng miệt bên kia sông Vị-thủy thì tấn binh rất dễ. » Chư-tướng vâng lệnh mà làm theo lời ấy.

Lúc ấy có quân phi báo với Tư-mã-Ý, Tư-mã-Ý kêu chư-tướng lại mà thương nghị rằng : « Không - Minh mà làm như vậy thì cũng có kế mưu chi đây. Va giả danh là lấy Bắc-nguyên, kỳ thiệt va muốn thuận theo dòng nước lấy hết cầu ấy, làm cho loạn phía sau, đặng va lấy phía trước của ta đó. » Bèn truyền lệnh cho Hạ-hầu-Bá và Hạ-hầu-Hoai rằng : « Nếu nghe tiếng ở nơi Bắc-nguyên thì phải đem binh đến nơi Nam-sơn gần Vị-thủy, chờ cho binh Thục đến đó mà đánh. » Lại kêu Trương-Hồ và Nhạc-Lâm mà dặn rằng : « Hai người phải đem hai ngàn cung - nỏ - thủ mà mai phục nơi bên kia cầu sông Vị, nếu binh Thục cỡi bè theo dòng nước mà tới, thì phải bắn ra một lượt, đừng để cho nó gần cầu. » Lại kêu Quách-Hoai và Tồn-Lễ mà dặn rằng : « Nay Không-Minh đến Bắc-nguyên lên qua sông Vị, dinh trại của người mới đóng, hơn-mả ít lắm, ấy vậy người phải đem binh mai phục nơi nửa đường, hễ binh Thục mà qua sông trong lúc đứng bóng, thì đến huỳnh-bôn, ắt tới mà đánh. Vậy người trá bại mà chạy thì binh Thục ắt lui, chừng ấy người sẽ bắn ra. Binh bộ binh thủy của ta đều tới một lượt, nếu binh Thục áp đến thì coi theo cờ ta chỉ huy mà đánh. » Tư-mã-Ý hạ lệnh xong rồi, thì khiến Tư-mã-Sur và Tư-mã-Chiêu dẫn binh cứu ứng dinh trước, còn mình thì dẫn binh cứu ứng Bắc-nguyên.

Nói về Không-Minh khiến Ngụy-Giêng và Mã-Đại đem binh qua sông Vị-thủy mà đánh Bắc-nguyên ; khiến Ngô-Bang và Ngô-Ý đem binh cỡi bè thả theo dòng nước mà đốt những cầu nổi ấy ; khiến Vương-Bình và Trương-Ngung đi tiền đội, Khương-Duy và Mã-Trung đi trung đội,

Liêu-Hóa và Trương-Dực đi hậu đội, phân binh ba nẻo kéo tới mà đánh và thủy và bộ một lược.

Ngày ấy mới vừa xế qua, binh mã ra khỏi đại trại, tuốc qua Vi-thủy mà đi chậm chậm.

Ngụy-Giêng và Mã-Đại đi gần tới Bắc-nguyên thì trời đã huỳnh hôn rồi, Tôn-Lê trông thấy binh đến thì bỏ dinh mà chạy. Ngụy-Giêng biết có binh dự bị thì lật đật đem binh lui lại. Mới vừa tui binh thì nghe quân ó vang dầy, bên tả có Tư-mã-Ý bên hữu có Quách-Hoài, kéo hai đạo binh đến. Ngụy-Giêng và Mã-Đại ráng sức cự địch mà xông ra binh Thục bị rút xuống sông hết phân nửa, còn phân nửa cũng không đường chạy, may đâu nhờ có Ngô-Ý kéo binh đến mà cứu binh ấy qua khỏi sông.

Ngô-Bang chia ra phân nửa binh thì công bè thả theo dòng nước mà đốt cầu nổi, cũng bị Trương-Hồ và Nhạc-Lâm ở trên bờ bắn tên xuống như mưa Ngô-Bang bị tên, té nhào xuống sông mà thác, còn quân-sĩ thì nhảy xuống sông mà trở về, mấy cái bè ấy đều bị binh Ngụy đoạt thủ.

Lúc ấy Vương - Bình và Trương - Ngung chẳng dè binh Bắc - nguyên đã thua, cho nên cũng cứ việc kéo binh thẳng tới Ngụy dinh, thì đã vừa lúc canh hai, bỗng nghe bốn phía la ó vang dầy thì Vương-Bình nói với Trương-Ngung rằng : « Đạo binh đi đánh Bắc-nguyên chưa biết hơn thua thế nào, trại Ngụy không thấy một tên quân, thế khi Tư-mã-Ý đã biết mà dự bị rồi đây. Bây giờ chúng ta phải xem chừng bề thấy nơi cầu nổi mà có lửa dầy, thì sẽ tấn binh. » Bèn dừng binh tại đó, xảy có một tên quân cỡi ngựa đến mà báo rằng : « Thừa-tướng khiến quân mau mau trở lại, binh đánh Bắc-nguyên và binh đốt cầu nổi đều bị thua rồi. » Vương-Bình và Trương-Ngung đều kinh, lật đật lui binh trở lại, té ra lui cũng không kịp, bị binh Ngụy phía sau kéo tới, la ó vang dầy đèn lửa sáng trưng. Vương-Bình và Trương-Ngung ráng sức hỗn chiến một trận, mà binh Thục cũng hao hết phân nửa.

Khổng - Minh về đến Kỳ - sơn diêm binh ấy lại thì đã mất hết hơn hết muôn người. Khổng-Minh buồn rầu chẳng an xây có quân báo rằng : « Phi-Vĩ ở thành đó đến xin ra mắt. » Khổng-Minh khiến mời vào, rồi nói với Phi-Vĩ rằng : « Tôi có một phong thư ý muốn cậy ông đem qua Đông-ngô, ông có chịu đi hay chẳng ? » Phi-Vĩ nói : « Thừa-tướng sai khiến tôi đâu dám từ. » Rồi đó Phi-Vĩ đem thư thẳng đến Kiến-nghiệp mà ra mắt Tôn-Quyền. Tôn-Quyền giở thư ra xem.

Thư rằng :

Rủi ro cho nhà Hòn mỗi nước suy vi, Tào-tặc soạn n ghịch, từ ấy đến nay, còn tôi thì lãnh lời thất cô của vua Chiêu-liệt Hoàng-đế cho nên phải hết lòng hết sức mà lo trừ Tào-tặc. Nay binh tôi đương ở Kỳ-sơn, Tào-tặc bị thua nơi Vi-thủy, cúi xin Bệ-hạ tướng nghĩa đồng-minh sai tướng qua đánh Trung-nguyên dặng mà chia hai thiên-hạ.

Tôn-Quyền xem thư rồi thì cả mừng mà nói với Phi-Vĩ rằng : « Trẫm muốn hưng binh đã lâu, ngặt vì bấy lâu chưa gặp dịp hội hiệp với Khổng-Minh mà đánh một lượt như vậy. Bấy giờ trẫm phải thân chinh, đến tại Sào-môn mà lấy Tân - thành của Ngụy, lại khiến Lục - Tồn và Gia-các-Cần ra binh nơi Giang-hạ và Miêng-khâu mà lấy Tương-dương ; Tôn - Thiệu và Trương-Thừa ra binh nơi Quảng-lãng mà lấy Hoài-dương. Ba đạo binh ấy cộng hết là ba mươi muôn, hện ngày mà hưng sự một lược. » Phi-Vĩ lạy tạ mà rằng : « Nếu Bệ-hạ làm như vậy ắt là phá nổi Trung-nguyên. » Tôn-Quyền truyền lệnh dọn tiệc mà thết đãi Phi-Vĩ. Trong khi ăn tiệc thì Tôn-Quyền hỏi rằng : « Thừa-tướng dùng ai làm tiên-phuông ? » Phi-Vĩ nói : « Dùng Ngụy-Giêng. » Tôn-Quyền cười rằng : « Người ấy tuy có sức mạnh mà không lòng ngay, nếu một mai không có Khổng - Minh thì nó ắt gây họa rất lớn, lẽ nào Khổng-Minh lại không biết kia ? » Phi-Vĩ nói : « Lời Bệ-hạ nói đó rất phải, để tôi trở về thuật lại với Khổng-Minh. » Bèn từ giả Tôn-Quyền, trở về Kỳ-sơn, ra mắt Khổng-Minh mà rằng : « Ngô-chúa khởi binh ra ba mươi muôn, ngự giá thân chinh, phân làm ba nẻo mà kéo tới. »

Khổng-Minh hỏi : « Ngò-chúa có nói điều gì nữa chăng ? »
Phi-Vĩ thuật lại mấy lời Tôn-Quyền luận việc Ngụy-Giêng.
Khổng - Minh khen rằng : « Ấy thiệt là chúa thông minh
đó, chẳng phải là ta không biết người ấy, song tiếc sức
mạnh của nó, cho nên mới đề mà dùng. » Phi-Vĩ nói :
« Vậy thì Thừa-tướng tính cho sớm đi. » Khổng-Minh nói :
« Ta có phép trừ. » Phi-Vĩ từ biệt Khổng-Minh mà trở về
Thành-đô.

Khổng - Minh đương còn thương nghị mưu kế tấn
bình cùng chư-tướng. Xảy có quân báo rằng : « Có
tướng Ngụy đến xin đầu hàng. » Khổng - Minh cho
vào mà hỏi nguồn cơn thì tướng đó đáp rằng : « Tôi
là Trịnh - Văn, đương làm thiêng - tướng bên Ngụy.
Mới đây tôi với Tần - Lăng đồng lãnh nhơn-mã đến
nghe Tư-mã-Ý điều khiển, chẳng dè Tư - mã - Ý ở không
công bình, gia phong cho Tần - Lăng làm chức tiền-
tướng - quân, còn tôi thì va xem như cỏ rác, bởi đó tôi
mới dám dạ bất bình, đến đây mà đầu Thừa - tướng, cúi
xin Thừa-tướng nạp dụng. » Nói vừa dứt lời thì có quân
báo rằng : « Có Tần - Lăng đem binh đến trước trại, điệu
võ dương oai kêu tên Trịnh-Văn mà kêu chiến. » Khổng-
Minh hỏi : « Võ nghệ của người ấy nếu sánh với người
thì thế nào ? » Trịnh - Văn nói : « Nếu người chém dặng
Tần-Lăng thì ta mới không nghi nan. » Trịnh-Văn hớn hờ
lên ngựa ra trước cửa dinh mà giao chiến với Tần-Lăng.
Khổng-Minh cũng ra đó mà xem, thì thấy Tần-Lăng đâm
mặt Trịnh - Văn mà mắng lớn rằng : « Loài phản tặc, sao
dám trộm ngựa của ta mà qua đây, vậy phải mau mau
trả lại cho ta kéo mà chết. » Nói rồi thì hơi thương xót
lại mà đâm Trịnh - Văn. Trịnh - Văn múa đao đến cự.
Đánh mới vài hiệp thì chém Tần - Lăng một đao, đầu rơi
xuống ngựa. Binh Ngụy vỡ chạy tứ tán. Trịnh-Văn xách
thủ cấp ấy mà trở vào dinh.

*Muốn biết việc thế nào,
xin coi tiếp cuốn thứ 27 thì rõ.*

TÌNH LÀ DÂY OAN

Đoạn thứ nhất

NGỌN LỬA VÔ TÌNH

Gần thành Ba-ri, kinh-đô nước Pháp, có một xóm nhà cửa bộn-bàng, dân-cư đông-đảo. Ấy là xóm Sô-vơ-le.

Tháng sáu năm một ngàn bảy tám mươi một, đêm hai mươi hai rạng mặt mặt hai mươi ba, lối một giờ khuya, nơi xóm ấy nhiều người đương ngủ, thình lình nghe ngoài đường có tiếng ngựa sải rất gấp ; lật đật thức dậy, mở cửa sổ mà coi ; thấy một người nhà quê, đầu trần, áo vải, cỡi ngựa gót thì thúc, tay thì đập cho ngựa chạy cho mau.

Tới trước dinh quan Đốc-ly Sê-né-an, người ấy dừng ngựa lại, nhảy xuống, rầm giầy chuông để kêu mà rút lui. Cả dinh dụt mình, kinh hải.

Giầy phúc, một người đầy tớ bước ra hỏi lớn rằng :

— Chú ở đâu ? đến đây có việc gì ? Chú biết đây là chỗ nào không, mà dám rút chuông kêu cửa gấp lắm vậy ?

Người nhà quê trả lời :

— Tôi có chuyện phải thưa với quan Đốc-ly lập tức, xin anh cho ngài hay dặng ngài thức dậy bây giờ.

Lúc ấy quan Đốc-ly, tay cầm đèn, mặt có sắc lo, bước tới nói rằng :

— Ta đây, giờ này ai ai cũng ngủ, người kêu cửa ta có chuyện gì ?

Người nhà quê thưa :

— Có lửa, ! Ngài cho người tới chữa cho mau !

Quan Đốc-ly đứng làm thinh và tự nghĩ : « Muốn hội người chữa lửa, phải đánh trống lửa. Bây giờ đã khuya ; nếu đánh trống lửa thì cả xóm đều chộn rộn ! Vả lại đã nhiều khi ta bị người nhà quê kêu cửa, hô rằng có lửa, ta

TÌNH LÀ DÂY OAN

(tiếp theo)

cho đánh trống hội người chữa lửa hè huội vát ống thụt chạy trốn chết, đến nơi, thì chỉ thấy cháy hoặc một cây rơm, hoặc vài đồng củi. »

Quan Đốc-ly nghĩ như vậy rồi hỏi :

— Có lửa, mà cháy vật gì đáng không ?

Người nhà quê la lên :

— Thưa cháy hết lâu đài dinh dẫy, trọn một cái sự nghiệp lớn !

— Của ai ?

— Của ông Gô-di-Tơ.

Quan Đốc-ly nạt rằng :

— Sao người, không thưa với ta bởi nấy ?

Ngài bèn dạy lại biểu tên dẫy tờ :

— Người chạy cho mau đến thưa với quan ba Ba-ân-To rằng lửa cháy cả lâu đài của ông Gô-di-Tơ, Vậy phải đánh trống hội người chữa, lấy ống thụt rồi đi cứu lập tức !

Người dẫy tờ đi rồi, ngài nói với tên nhà quê :

— Còn người, người trở về thưa với ông Gô-di-Tơ rằng trong giây phút người chữa lửa sẽ tới.

— Thưa ngài, tôi trở về không dặng, tôi còn đi chuyện khác.

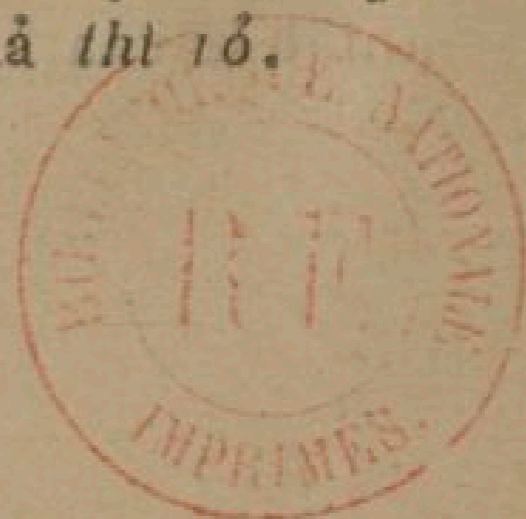
— Người còn đi đâu ?

— Thưa, tôi đi rước quan thầy Se-nho-Bớt.

— Có ai bị bệnh sao ?

— Thưa, ông Gô-di-Tơ.

Muốn biết trọn tích xin coi ở bộ « Tình là dây oan » giá 0\$80 một bộ bán tại nhà in Tin-Đức Thư-Xả thị 10.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

LẠI XUẤT BẢN TRUYỆN NHẠC-PHI

Kỳ trước bôn-xã có lời rao không in bộ Nhạc-phi nữa, vì đã có người in ra bán trước dạng mấy cuốn rồi, song, từ ngày rao lên nhật trình và ở bìa cuốn Tam-quốc 25, thì dạng nhiều thơ bạn hàng và độc-giả gởi về nài bôn-xã cứ in ra, người mua dùm vì là bôn cũ coi dễ hiểu vả lại dịch-giả bộ sách ấy là ông Nguyễn-chánh-Sắt là người dịch sách đã có tiếng trong làng văn và ông là người Nam, thời văn ông lại thích hạp cho người Nam lắm.

Trước muốn đáp ơn sâu những bạn hàng và quý độc-giả có lòng chiếu cố sau là cho những kẻ đồn bậy biết rằng bôn-xã, cũng đủ lực in ra bán, chẳng phải thoái chí trong sự xuất bản.

Bộ Nhạc-phi này, in theo bôn cũ, (bộ 27 cuốn) như trước kia, ngài nào mua rồi mà lỡ mất một vài cuốn mua thêm chám vô cũng dạng, nhưng xin các ngài nhớ cho rằng: **có mua phải nài cho dạng bộ sách có đề hình một mình ông Nhạc-phi (hình có màu) ở ngoài bìa và nhà xuất bản là Tín-Đức Thư-Xã.**

Nhạc-phi của bôn-xã xuất bản để giá có **0\$30** một cuốn mà thôi.

Kính cáo

TÍN-ĐỨC-THƯ-XÃ

37, rue Sabourain, Saigon